

▶ EKOCENTRA ZÍSKÁVAJÍ DLOUHOLETOU PODPORU str. 2

▶ NZÚ 2025: **JEDNODUŠŠÍ PODMÍNKY A VÍCE MOŽNOSTÍ** str. 4

▶ **KOMUNITNÍ CENTRUM** PRACUJE PRO ŽIŽKOV str. 10

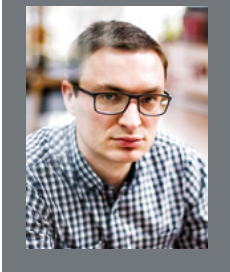
▶ DÍKY MODERNIZAČNÍMU FONDU **VYROSTE NOVÁ ŠKOLA** str. 14

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

máme před sebou nejkratší měsíc v roce. Pokud jste si jej v rámci osvětové kampaně vybrali jako suchý měsíc (bez alkoholu),

gratulujeme. Jisté je to, že informačně na suchu nebudete, protože je tady nová Priorita.

A je nabitá spoustou zajímavých článků. Pokud uvažujete o zateplení, solárních panelech a dalších energetických vychytávkách

ve vašem domě, využijte Novou zelenou úsporám, která v únoru odstartovala další etapu. Přinášíme přehled, na co všechno je možné peníze získat. A je to snadné.

Na konci ledna děti a studenti dostali pololetní vysvědčení. Ano, utíká to, už jen pár měsíců a zase tady budou letní prázdniny. Na mnoha místech se ovšem bude pracovat i o prázdninách, protože vznikají nové vzdělávací ústavy. A protože budou energeticky pasivní a budou myslet na životní prostředí, získaly na výstavbu dotaci z námi administrovaných programů.

Součástí vzdělávání je i síť ekocenter, kde se dětem dostává přímého kontaktu s přírodou. Na tato ekocentra myslí nová dotační výzva, která je podpoří na několik let.

Mnohé projekty už díky úsilí, práci a také dotační podpoře vznikly. Tentokrát vám přiblížíme projekt Žižkovského kostela, kdy z prvorepublikového dočasněho kostela vzniklo komunitní centrum. Mrkneme se také do okolí řeky Jihlavy, kde místní ochránci přírody pečují o přírodu tak, aby nemizely vzácné druhy rostlin a živočichů.

Energetika je a už navždy bude velké téma. Možným zdrojem budoucnosti může být vodík. Na elektrolyzéry, které budou vodík vyrábět pomocí sluneční energie, míří nová dotační výzva z Modernizačního fondu. Kdo ví, třeba budou v budoucnu na vodík jezdit auta i vlaky a na naftu už si skoro nevzpomeneme.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Nová výzva zajistí systémovou podporu ekocenter a více dětí se díky ní bude učit o přírodě

V lednu představil ministr životního prostředí Petr Hladík v pražském středisku ekologické výchovy Toulcův dvůr novou výzvu na institucionální podporu ekologických center. **Nová dotační výzva z Národního programu Životní prostředí podpoří provoz, další rozvoj a realizaci vzdělávacích aktivit ekocenter. Je v ní připraveno 220 milionů korun.**

Školní výuka venku

Ministr životního prostředí Petr Hladík považuje environmentální vzdělávání za zásadní: „Vést děti a mládež k ekologickému úmyslu a citění je podle mě klíčové. Naučí se, jak se starat o životní prostředí, které je všude kolem nás a má bezprostřední dopad na každodenní život nás všech. Zjistí, jak správně třídí odpad a jakým způsobem funguje cirkularita. Získají vztah k přírodě a naučí se chápat principy klimatických změn. V tom je velmi důležitá role ekocenter, která jako ministerstvo dlouhodobě podporujeme, ať už přímo jejich provoz, nebo jednotlivé programy a akce. Pro příklad nemusíme chodit daleko, právě tady v Toulcově dvoře naše podítky velmi dobře a pravidelně využívají.“

V ekocentrech se děti učí o přírodě, ekologii a životním prostředí. Jedno takové funguje už více než třicet let ve zmíněném Toulcově dvoře v Praze. Je unikátní nejen díky své farmě a přírodnímu areálu, ale také díky památkově chráněnému souboru budov, jejichž historie sahá až do středověku. Místním ekocentrem prošly již tisíce dětí. Podle ministra Hladíka je důležité, aby se ještě zvýšil počet dětí, které se o přírodě budou učit. „V současnosti prochází ekocentra asi třetina dětí, chceme to zvednout na minimálně polovinu dětské populace. Loni jsem slíbil systematickou podporu ekocenter a teď to plníme,“ doplňuje.

„Výukovými programy projde ročně více než 10 tisíc dětí, žáků a studentů. Dlouhodobě se věnujeme vzdělávání učitelů. V minulosti jsme intenzivně pracovali i s širokou veřejností. To všechno jsou aktivity, které naplňují podstatu nové výzvy a určitě se do ní přihlásíme. Využijeme jak podporu výukových programů, tak vzdělávacích akcí pro učitele. Podpora na rozvoj kvality nám velmi pomůže stabilizovat personální problematiku. Botič, o. p. s., je dlouhodobým příjemcem dotací vypisovaných MZP a administrovaných SFŽP ČR jak v oblasti přímé práce s dětmi a žáky (výukové programy z programu národní sítě EVVO), tak ve vzdělávání učitelů. V současné době máme ve výzvě podaný projekt na metodickou podporu učitelů mateřských škol. V minulosti jsme byli například i úspěšnými žadateli na rekonstrukci naší výukové zahrady,“ vysvětluje Tomáš Hodina, ředitel společnosti Botič, která je jednou ze zakládajících organizací Toulcova dvora.

220 milionů korun na podporu osvěty veřejnosti, výukových programů pro děti i platů zaměstnanců

Cílem aktuální podpory je pomoci ekocentřům stabilizovat a zkvalitňovat jejich služby. „Chceme ekocentra podpořit v realizaci výukových programů, v osvětě pro veřejnost i ve vzdělávání svých lektorů. Podpora ale míří třeba i na platy zaměstnanců ekocenter – mnoho jich má problém tyto výdaje pokrýt. Výzva je na tři roky a celkově si v ní mohou ekocentra sáhnout na 220 milionů korun,“ představil výzvu ministr Hladík.

Ekocentra mohou žádat ve čtyřech oblastech:

- osvěta veřejnosti (osvětové aktivity pro veřejnost, např. odborné vycházky, přednášky atd.),
- výukové programy pro děti a mládež (denní i pobytové),
- vzdělávací akce pro vzdělavatele a odbornou veřejnost (kurzy, workshopy, konference pro učitele),
- podpora platů zaměstnanců ekocenter zodpovědných za rozvoj kvality EVVO.

Do environmentálního vzdělávání jdou každoročně stovky milionů korun,

ať už je to na samotné vzdělávání, budování přírodních zahrad u škol, nebo třeba na pobyty v přírodě. Přímou do sítě ekocenter mířily dvě předchozí výzvy, ve kterých si žadatelé rozdělili 40 milionů korun. V nově otevřené výzvě je objem peněz mnohem vyšší a měla by pomoci cca 100–150 ekocentřům, která jsou registrována na portálu www.ekocentra.cz. Zajistí jim tříletou podporu jejich klíčové činnosti a zároveň možnost rozvoje a plánování. Výzva je nastavena tak, aby motivovala žadatele ke zkvalitňování služeb a rozšiřování specializovaných kvalifikací jejich zaměstnanců.

Český systém environmentálního vzdělávání se o činnost ekocenter opírá, ekocentra poskytují služby hlavně školám (nejčastěji mateřským, základním, ale i středním), soustředí se ale i na kompetence učitelů a přispívají k osvětě veřejnosti.

„Jedním z hlavních proků nové dotační výzvy je možnost čerpání zálohových plateb ve výši 40 % z celkové schválené dotace ihned po podpisu smlouvy. Tento krok umožní ekocentřům rychleji zahájit plánované aktivity a stabilizovat jejich činnost. Zbývající prostředky budou vypláceny ex post, tedy po doložení realizace projektu. Tímto způsobem poskytneme organizacím větší flexibilitu a jistotu při financování jejich vzdělávacích a osvětových programů,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman, jehož úřad finanční podporu zajišťuje.

Výzva s alokací 200 milionů korun je vyhlášena v souladu s plánem výzev z NPŽP pro období 2024–2026. Jejím cílem je dlouhodobá stabilizace poskytovatelů služeb v oblasti EVVO, a to prostřednictvím rozvoje kvality i kvantity jejich služeb a navýšení počtu škol využívajících externích služeb EVVO. Žádosti o poskytnutí podpory v rámci prvních tří jmenovaných aktivit 1, 2 a 3 je možné podat v období od 17. března 2025 do 17. dubna 2025, nejpozději však do vyčerpání alokace. Žádosti o podporu na rozvoj kvality environmentálního vzdělávání (podpora platů zaměstnanců ekocenter) je možné podat v období od 21. dubna 2025 do 9. května 2025, případně do vyčerpání alokace.

„Ministerstvo životního prostředí je pro česká ekocentra zcela zásadním partnerem. Dlouhodobě sleduje jejich činnost a pomocí některých dotačních pobídek dokáže vytyčit směr, na který je třeba se zaměřit. Společně s Pavučinou – sítí středisek ekologické výchovy – analyzuje potřeby ekovýchovných institucí a právě na základě jejich výstupů vznikla tato nová, zcela unikátní výzva, která podpoří nejen vzdělávání, ale i tolik důležité zázemí pro činnost. Výzva obsahuje téměř všechny oblasti, kterým se ekocentra věnují, každé z nich najde prostor, kam se může přihlásit. Mohu-li hovořit za Lipku, tak rozhodně oceňujeme podporu vzdělávání pro veřejnou správu, akademické pracovníky, odborné a programové pracovníky neziskových a příspěvkových organizací a vysokoškolské studenty,“ říká Hana Korvasová, ředitelka brněnské Lipky, školského zařízení pro environmentální vzdělávání. ●

Vodík má zelenou, na budování elektrolyzérů jdou z Modernizačního fondu 3 miliardy korun

Česko se může pustit do výroby nízkouhlíkového vodíku. **Ministr životního prostředí Petr Hladík oznámil uvolnění nových investic z Modernizačního fondu, které podpoří výrobu a využití vodíku vyrobeného z obnovitelných zdrojů. Na budování nových elektrolyzérů jsou k dispozici tři miliardy korun. Příjem žádostí odstartoval 20. ledna 2025.**

„Vodík vyráběný pomocí energie z obnovitelných zdrojů považujeme za bezemisní palivo budoucnosti. Je i jedním z dalších řešení, které pomůže vedle baterií řešit přebytek elektriny z větrných a solárních elektráren. Jeho výroba nám pomůže posílit nezávislost na fosilních palivech,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík a doplňuje: „Jsme si vědomi, že technologie na výrobu zeleného vodíku jsou jako u každé novinky nákladnou záležitostí. Tyto investice jsou proto jasným signálem, že stát má skutečný zájem o jejich rozvoj. Proto podpoříme výrobu a využití vodíku třemi miliardami korun.“

Vláda již loni schválila vodíkový strategii, jejímž cílem je nejen chránit životní prostředí, ale také vytvářet příležitosti pro český průmysl a podnikatele. Česko se v ní zavázalo vyrábět do roku 2030 přibližně 20 000 tun obnovitelného vodíku ročně. K tomu bude nezbytné vybudovat nové elektrolyzéry s celkovým výkonem 400 MWe.

Právě na investice do elektrolyzérů se zaměřuje aktuálně otevřená dotační výzva programu GREENGAS, financovaná z Modernizačního fondu. Jsou v ní připraveny tři miliardy korun, z nichž je jedna miliarda prioritně určena na projekty umístěné v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji – tedy v regionech, které jsou zasaženy útlumem těžby uhlí. Tyto kraje již delší dobu pracují na rozvoji vodíkového hospodářství, a to i s podporou Operačního programu Spravedlivá transformace.

A na co mohou investoři peníze využít? Ve výzvě GREENGAS č. 1/2024 je možné získat prostředky na instalace nových elektrolyzérů pro výrobu obnovitelného

vodíku a na akumulaci elektrické energie z obnovitelných zdrojů do vodíku.

Podpora těchto aktivit se liší procentuální výší dotace: „Maximální výše dotace je odstupňována podle velikosti podniku. Výroba zeleného vodíku bez možnosti dodávat elektrickou energii do elektrizační soustavy je stanovena až na 65 procent celkových způsobilých výdajů. Pokud přijdou dodávky elektrické energie z přímo připojeného zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů do sítě, může dosáhnout podpora maximálně 50 procent,“ popisuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Do okruhu oprávněných žadatelů spadají právnické osoby, fyzické osoby podnikající, obce a kraje a jejich příspěvkové organizace, energetická sdružení, církve, náboženské společnosti, jejich svazy a jimi evidované právnické osoby. Žádosti mohou podávat v období od 20. ledna do 30. června 2025.

První vlašťovky v podobě pilotních projektů na výrobu zeleného vodíku se již objevují. Průmyslovou výrobu zeleného vodíku spustila v říjnu 2023 na Zlínsku společnost SG Hydrogen Napajedla, a to s podporou Modernizačního fondu ve výši 16 milionů korun. Další projekt, podpořený 14 milionů korun, na výrobu a využití zeleného vodíku v dopravě připravuje také Pražská plynárenská ve svém areálu v Praze-Michli. „Tyto projekty nám jednoznačně ukazují rostoucí zájem a investice do zeleného vodíku v Česku, které má smysl podpořit,“ uzavírá ministr Hladík.

Zelený vodík je bezemisní nosič energie vyráběný elektrolyzou vody za použití obnovitelné energie, který může sloužit v mnoha oblastech. V dopravě se používá v palivových článcích pro pohon automobilů, autobusů nebo vlaků. Vodíková vozidla produkují pouze vodní páru jako odpadní produkt. V průmyslu slouží jako palivo pro vysokoteplotní procesy. Vodík může být také skladován a později využit k výrobě elektriny nebo tepla v období nedostatku obnovitelných zdrojů energie.

Vedle toho má zelený vodík i roli nosiče energie, který umožňuje akumulaci přebytek obnovitelné elektriny a její pozdější využití. Jeho velká výhoda spočívá v čistotě, flexibilitě a možnosti jeho využití napříč všemi sektory. ●

► Nová zelená úsporám 2025: jednodušší podmínky, podpora předem a více možností pro renovace

Foto: archiv SFŽR ČR

Program Nová zelená úsporám, určený na pomoc domácnostem s energeticky úspornými renovacemi domů, čekají od února výrazné změny. Finanční podpora na renovace rodinných domů bude vyplácena všem žadatelům zálohově ještě před realizací.

Nově tu bude možnost získat výhodný úvěr na zateplení jakéhokoliv rozsahu. A žadatelé se dočkají sjednocení a dalšího zjednodušení podmínek podpory. Příjem žádostí v programech pro rodinné domy bude otevřen 20. února 2025.

Důraz na zateplení rodinných domů, narovnání podmínek pro různé technologie obnovitelných zdrojů energie, zvýšení dostupnosti podpory pro širší okruh žadatelů a zjednodušení procesu čerpání dotací – to jsou hlavní novinky v dotačním programu Ministerstva životního prostředí Nová zelená úsporám.

Změny se týkají pouze rodinných domů, podpora bytových domů pokračuje nadále za stávajících podmínek. Tyto nové podmínky NZÚ platí po celý rok 2025, Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí budou podmínky upravovat pravidelně každý rok.

„Doposud jsme v programu Nová zelená úsporám pomohli více než 600 tisícům domácností, což je téměř 15 % českých domácností. V této nové etapě, která se otevře 20. února, jsme program nastavili tak, aby podmínky byly skutečně motivační, a to i pro domácnosti, které dosud s renovací váhaly pro nedostatek vstupních investic. Tuto bariéru pomůže odstranit jak dotace vyplácená zálohově předem, tak možnost výhodného úvěru od stavebních spořitelců s polovičním úrokem.“

Navíc podmínky zásadně zjednodušíme, takže ve velké míře odpadá i administrativní zátěž,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík a dodává: „Zaměřujeme podporu zejména na komplexní renovace, a to v programu Oprav dům po babičce, kde mohou všichni získat peníze předem a požádat i o výhodný úvěr. Ti, kteří zateplení zkombinují s dalším opatřením, pak mohou získat bonus. Na dílčí renovace mohou všichni zájemci žádat v programu NZÚ Light. Pro domácnosti s nižšími příjmy v něm zachováujeme zvýhodnění na zateplení až do výše 250 tisíc korun.“

Podpora bude i nadále dostupná všem majitelům rodinných domů, a to ve dvou podprogramech. Oprav dům po babičce bude určen pro domácnosti, které chystají komplexní rekonstrukci domu. Do programu Nová zelená úsporám Light se budou moci hlásit lidé, kteří půjdou cestou částečné renovace a instalace dílčích energeticky

Podmínky jsou v obou dotačních programech sjednocené a liší se pouze v míře podpory zateplení.

úsporných opatření. Nízkopříjmové domácnosti budou i nadále finančně zvýhodněny. Zůstává i motivační štedrá výše podpory, kvůli které se mnoha domácnostem renovace vyplatí. „Zároveň ponecháváme klouzavé datum a budou podpořena pouze opatření, která byla realizována a uhrazena ne dříve než dvanáct měsíců před podáním žádosti o podporu. Zároveň bude do 30. června 2025 platit přechodné období, kdy budeme uznávat také doklady vydané po 1. lednu 2021, čímž vycházíme vstřícně rozpracovaným projektům, které si nestihly podat žádost před uzavřením příjmu,“ vysvětlil ministr Hladík.

Oprav dům po babičce – komplexní renovace

Podprogram Oprav dům po babičce je určen všem, kteří se rozhodnou pro důkladné zateplení svého domu. Podmínkou je realizace tzv. optimálního zateplení, na něž může domácnost získat příspěvek až 1 milion korun. Projekt je pak možné rozšířit o fotovoltaiku, ekologické zdroje tepla a jiná úsporná řešení a dosáhnout tak na daleko vyšší podporu. Při současné instalaci fotovoltaiky a výměně zdroje vytápění budou domácnosti navíc odměněny kombinací bonusem až 100 tisíc korun. Žadatelé v tomto programu také získají již zavedený rodinný bonus ve výši 50 tisíc korun na každé nezaopatřené dítě. Nově je pod tento dotační titul zařazena i podpora novostaveb v tzv. nulovém standardu s dotací až 400 tisíc korun.

Nová zelená úsporám Light – dílčí renovace

V rámci podprogramu Nová zelená úsporám Light budou podpořeny realizace jednotlivých opatření samostatně nebo v kombinaci. Může jít o částečné zateplení domu či jen výměnu oken a dveří s maximální výší podpory 500 tisíc korun nebo o instalaci domácích fotovoltaik, výměny neekologických zdrojů tepla, využití dešťové vody, solární ohřev vody, řízení větrání s rekuperací, zelené střechy apod. Za kombinaci zateplení s fotovoltaikou a výměnou zdroje tepla je možné získat v tomto programu až 60 tisíc korun. Podprogram je určen jak pro běžnou domácnost, tak se zvýhodněnou podporou pro seniory a domácnosti s nižšími příjmy.

Podmínky jsou v obou dotačních programech sjednocené a liší se pouze v míře podpory zateplení. Výše dotace na ostatní opatření, stejně jako bonus pro domácnos-

ti ze znevýhodněných regionů a bonus za environmentálně šetrné řešení projektu jsou shodné v obou programech. V programu Nová zelená úsporám Light zůstane zachována vyšší míra podpory pro zranitelné domácnosti, včetně bezplatného poradenství. Dotace bude vyplácena všem předem. K dotaci na zateplení budou moci domácnosti získat zvýhodněný úvěr od stavebních spořitelců a bank.

Žadatelé se dočkají také zjednodušení v procesu příjmu a podání žádosti. „Administraci žádosti významně zjednodušíme už od prvních kroků. Žadatelé si snadno vyberou ze dvou dotačních podprogramů. V NZÚ Light se vydáme cestou zjednodušeného vykazování, kdy například k dílčímu zateplení již nebudeme vyžadovat předložení průkazů energetické náročnosti budovy, ale postačí jednoduchá zpráva potvrzená dodavatelem,“ upřesňuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

„V uplynulých letech byla implementována především dílčí a rychle realizovatelná energeticky úsporná opatření, což představovalo i pochopitelnou reakci na aktuální vývoj v Evropě. Víme, že nově navržené změny programu Nová zelená úsporám jsou zaměřeny mimo jiné na podporu komplexních renovací, k nimž je zapotřebí znovu nasměrovat pozornost,“ říká Marta Gellová, ředitelka aliance Šance pro budovy, s tím, že představované změny NZÚ jsou koncipované k re-balancování rovnováhy. Silnější zaměření programu na komplexní renovace směřující ke splnění dekarbonizačních cílů Česka nachází podporu napříč klíčovými asociacemi, které sdružují odborníky ze stavební praxe i průmyslu v odvětví udržitelných budov.

Nové podmínky programu NZÚ podpořila také Solární asociace. „Finální podoba podpory pro domácí solární elektrárny zajistí, že instalace fotovoltaických elektráren na rodinných domech bude i nadále finančně zajímavá. Podmínky kromě toho motivují zájemce k výběru kvalitní realizační firmy tím, že odměňuje chytrá řešení, která jsou zapojena do systému flexibility či sdílení. Podmínky jsou rozumným kompromisem a za sektor oceňujeme možnost s ministerstvem a Státním fondem životního prostředí opakovaně vyjednávat. Solární elektrárny jsou z hlediska dosažení klimatických cílů v oblasti elektroenergetiky naprosto klíčové a sektor potřebuje dlouhodobě finanční stabilitu,“ dodává Ondřej Pícha, člen představenstva Solární asociace.

Příjem žádostí bude probíhat plně elektronicky přes systém pro podání žádostí Státního fondu životního prostředí ČR na webu zadosti.sfzp.cz. Podle nových podmínek bude příjem v programech pro rodinné domy Oprav dům po babičce a Nová zelená úsporám Light zahájen 20. února 2025.

Příjem žádostí v programech pro bytové domy a na výměnu zdrojů tepla pro nízkopříjmové domácnosti běží bez přerušení a beze změny. ●

Nová zelená úsporám pro rodinné domy – přehled podporovaných opatření

Zateplení

- Optimální (důkladné) zateplení v programu Oprav dům po babičce až 1 000 000 Kč
- Dílčí zateplení v Nové zelené úsporám Light až 500 000 Kč

Ostatní podporovaná opatření

- Výměna zdrojů tepla až 130 000 Kč
- Příprava teplé vody až 60 000 Kč
- Řízení větrání s rekuperací 75 000 Kč
- Využití tepla z odpadní vody 50 000 Kč
- Zelená střecha (pouze v kombinaci se zateplením) až 100 000 Kč
- Využití dešťové vody (pouze v kombinaci se zateplením) až 50 000 Kč
- Využití tzv. šedé vody (pouze v kombinaci se zateplením) až 100 000 Kč
- Novostavba nulového domu 400 000 Kč

Zvýhodnění pro seniory a domácnosti s nižšími příjmy v NZÚ Light

- Až 250 000 Kč na pokrytí 80 % realizačních nákladů na zateplení
- Až 150 000 Kč na výměnu neekologického zdroje vytápění

Fotovoltaika

- Až 100 000 Kč na podporovanou nemovitost
- Až 140 000 Kč v případě realizace systému včetně „chytrého řízení“ a současně zapojení do systému sdílení vyrobené energie
- Vyšší jednotková dotace 10 000 Kč / 1 kWp instalovaného výkonu, 10 000 Kč / 1 kWh el. akumulárního systému
- Bez omezení maximálního výkonu
- Bez omezení rezervovaného výkonu do distribuční sítě
- Povinný systém pro akumulaci energie
- Přednostní využití vyrobené energie pro spotřebu domácnosti
- V rámci dotace lze podpořit i jednu dobíjecí stanici pro elektromobil 10 000 Kč / 1 stanici

Kombinační bonusy

- Bonus za kombinaci zateplení a zdroje tepla – NZÚ Light 30 000 Kč, Oprav dům po babičce 50 000 Kč
- Bonus za kombinaci zateplení a fotovoltaiky – NZÚ Light 30 000 Kč, Oprav dům po babičce 50 000 Kč
- Bonusy lze sečíst

Další bonusy

- Bonus pro žadatele ze znevýhodněných regionů 5 % z celkové výše dotace
- Bonus za každé nezaopatřené dítě (jen v programu Oprav dům po babičce) 50 000 Kč
- Bonus za environmentálně šetrné řešení až 30 000 Kč

Kdo může žádat

- Fyzická osoba, vlastník rodinného domu
- Domácnost žadatele vlastní maximálně dvě stavby určené na bydlení
- V podpořené nemovitosti bude trvale bydlit nejméně 5 let

Významné změny v nové etapě programu

- Peníze předem pro všechny žadatele v obou programech
- Možnost výhodného úvěru k dotaci na zateplení jakéhokoliv rozsahu
- Pouze dva programy podle rozsahu renovace (komplexní, dílčí)
- Stejný typ žadatelů v obou programech – pouze fyzické osoby
- Důraz na zateplení – vyšší míra podpory pro optimální zateplení v Oprav dům po babičce
- Sjednocení míry podpory u ostatních opatření

Způsobilost výdajů je jeden rok před podáním žádosti (klouzavé datum) s přechodným obdobím do 30. června 2025 pro doklady datované po 1. ledna 2021.

▶ Méně jídla v odpadu a pomoc lidem v nouzi. Investice do rozvoje **potravinových bank**

Potravinové banky jsou pro lidi v nouzi často poslední záchranou. Díky nim se zachráněné jídlo dostává k potřebným a potraviny zbytečně nekončí v kontejnerech. Ministerstvo životního prostředí posílá další investice na rozvoj potravinových bank. Na rekonstrukci a vybavení skladů potravin, nákup svozové a manipulační techniky a zpracování potravin aktuálně rozdělí 50 milionů korun.

Foto: archiv SFZP ČR

Foto: archiv SFZP ČR

Potravinové banky hrají klíčovou roli v boji proti plýtvání potravinami a zároveň pomáhají lidem v nouzi. Jejich činnost přináší nejen ekologické, ale i významné sociální přínosy. „Potravinové banky pomáhají snižovat množství odpadu, který by jinak končil na skládkách, a zároveň pomáhají lidem v těžké životní situaci. Za posledních deset let jsme do rozvoje potravinových bank investovali již více než 504 milionů korun a nyní přidáváme dalších 50 milionů. Do konce programového období, tedy do roku 2027, máme v Operačním programu Životní prostředí připraveno dalších 150 milionů korun,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Podpora potravinových bank není jen o zajištění jejich provozu, ale především o vytvoření udržitelného systému, který pomáhá šetřit zdroje, snižuje plýtvání potravinami a zároveň zlepšuje životní podmínky lidí v nouzi. Díky této výzvě mohou potravinové banky modernizovat své kapacity a zvládat rostoucí poptávku po potravinové pomoci,“ dodává ministr. Finanční prostředky v aktuální výzvě, vyhlášené pod číslem 79 z Operačního programu Životní prostředí, putují konkrétně na modernizaci skladů a pořízení techniky a zařízení, která zefektivní zpracování a distribuci potravin. „Výše podpory přitom pokryje až 95 % způsobitelných výdajů,“ uvedl Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR (SFZP ČR), jehož úřad zajišťuje administraci programu.

„Výzva je nastavena flexibilně: jde o průběžný nesoutěžní model s dlouhou dobou realizace projektů až do roku 2029. V praxi to znamená, že všechny kvalitní projekty, které splní požadovaná kritéria, mají vysokou šanci na úspěch. Zároveň tento model umožňuje kvalitní plánování a realizaci větších investic, jako je výstavba nebo rekonstrukce skladů, které následně přispějí ke snížení potravinového odpadu a rozvoji oběhového hospodářství,“ upřesňuje ministr Petr Hladík.

O podporu mohou požádat fungující potravinové banky, tedy organizace, které zdarma shromažďují darované potraviny, skladují je a přidělují je humanitárním nebo charitativním organizacím, či institucím, které zdarma poskytují potravinovou pomoc lidem v nouzi. Subjekt musí být v době podání žádosti členem České federace potravinových bank (registrovaný na Ministerstvu vnitra ČR), což zajišťuje, že prostředky poputují přímo těm organizacím, jejichž dopad na zajištění potravinové pomoci je největší. Žádosti může předkládat i přímo Česká federace potravinových bank.

Potravinové banky se dlouhodobě osvědčují jako efektivní prostředek podpory komunit a snižování potravinového odpadu. Poptávka po potravinové pomoci roste, ročně se rozdělí přes 13 tisíc tun potravin a loni pomohly potravinové banky přes 400 tisícům lidí v nouzi. „Díky aktuální podpoře Ministerstva životního prostředí budou moci banky rozšířit své aktivity a efektivněji pomáhat tam, kde je to nejvíce potřeba,“ doplnil ředitel SFZP ČR Petr Valdman.

„Ložský rok byl pro potravinové banky zatěžkávací zkouškou. Meziročně došlo k nárůstu lidí v nouzi, kteří potřebují potravinovou pomoc a zapojili jsme se inten-

zivně do pomoci během povodní. Potravinové banky prokázaly, že jsou prvotní jistotou v těžkých životních situacích,“ říká Aleš Slavíček, předseda České federace potravinových bank a doplňuje: „Náš provoz je o mravenčí práci, každý den zachraňujeme neprodejné potraviny, aby neskončily v odpadu. Díky podpoře MŽP rozšiřujeme naši infrastrukturu, vybavujeme sklady a posilujeme logistiku. Spolupráci neziskového, veřejného a soukromého sektoru se nám daří významně přispívat k udržitelnější společnosti.“

„Potravinové banky fungují především na regionálním principu. Mou osobní vizí je, aby do roku 2030 nebyl na území Jihomoravského kraje žádný supermarket, který by vyhozaval potraviny, jež mohou posloužit lidem v nouzi. Do konce tohoto roku máme za cíl zachránit tisíc tun potravin před vyhozením. Díky finanční podpoře od státu máme supermoderní sklad u Brna, z kterého jsme ve spolupráci se 125 organizacemi za minulý rok poskytli pomoc 23 tisícům osob. Nová dotační výzva od Ministerstva životního prostředí nám pomůže v další investici do provozu naší potravinové banky tak, abychom byli schopni zachránit a distribuovat ještě více potravin,“ řekl ředitel Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj Pavel Kosorin.

Příjem žádostí o dotaci se otevřel 24. ledna 2025 a potrvá do 4. ledna 2027. O výzvu lze žádat online přes Portál ISKP21+.

Výzva je nastavena flexibilně: jde o průběžný nesoutěžní model s dlouhou dobou realizace projektů až do roku 2029. V praxi to znamená, že všechny kvalitní projekty, které splní požadovaná kritéria, mají vysokou šanci na úspěch.

▶ Moravskoslezské obce připravují díky OPST nové projekty

Vouchery pro veřejný sektor. To je program, který z evropských zdrojů obcím financuje přípravu projektů. V Operačním programu Spravedlivá transformace je pro obce v Moravskoslezském kraji připraveno necelých 94 milionů korun, zhruba polovinu před Vánocemi rozdělili krajsí zastupitelé 29 projektům. O tuto podporu mohou další obce ještě zažádat, a to až do poloviny roku 2026.

„Tento program je určen na financování přípravy projektů zaměřených na energetické úspory, obnovitelné zdroje energie a oběhové hospodářství. Obce mohou dotaci využít i na projektovou dokumentaci pro vznik řemeslných inkubátorů, ty plánují například v Karviné a Bruntále. Celá řada obcí pak připravuje instalace fotovoltaiky na obecní budovy, mezi podpořenými projekty je i příprava projektu větrné elektrárny ve Veřovicích. Evropské peníze pomohou naprojektovat nové sběrné dvory v Kunčicích pod Ondřejníkem a Skřípově. Je skvělé, že si obce o prostředky z Operačního programu Spravedlivá transformace takto aktivně žádají, evropské peníze tak významně urychlí proměnu našeho regionu,“ uvedla náměstkyně hejtmana Moravskoslezského kraje pro regionální rozvoj a cestovní ruch Šárka Šimoňáková a doplnila, že z alokovaných 94 milionů korun krajsí zastupitelé rozdělili na 29 projektům 47,8 milionu korun.

Program je stále otevřený, obce mohou o dotaci žádat až do 30. června 2026 nebo do vyčerpání alokace.

Evropské peníze mohou obce využít na pokrytí nákladů za vyhotovení studie proveditelnosti nebo za přípravu projektové dokumentace. Obce si mohou požádat o 100 tisíc až 5 milionů korun, na projektu se musí finančně spolupodílet 25 procenty.

„Asi nejvíce z podpořených projektů se zabývá přípravou instalace fotovoltaických elektráren na obecních budovách. Tyto plány mají v obcích Jeseník nad Odrou, Raduň, Úvalno, Budišov nad Budišovkou, Frýdek-Místek nebo Petrovice u Karviné. Velmi zajímavé jsou plány Frenštátu pod Radhoštěm, který vidí potenciál v možné geotermální energii,“ vyjmenovala náměstkyně hejtmana kraje Šárka Šimoňáková a doplnila, že evropské peníze pomohou modernizovat a snížit energeti-

kou náročnost školních budov a tělocvičen ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, Příboře, Závěšicích, Českém Těšíně nebo Pržně.

Další podrobnosti o programu Vouchery pro veřejný sektor jsou na stránkách kraje. ●

VOUCHERY PRO MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Uvádíme některé vybrané oblasti, pro které mohou žadatelé získat peníze na studii proveditelnosti či projektovou přípravu:

Energetické úspory a OZE

- výstavba nových veřejných budov, které budou splňovat parametry pro pasivní nebo plusové budovy;
- výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy...

Oběhové hospodářství

- podpora třídících a dotřídovacích systémů (včetně úpravy) pro separaci ostatních odpadů...

Řemeslné inkubátory

- rozšíření prostor a modernizace otevřených řemeslných dílen včetně pořízení nového vybavení...

▶ Historické nádraží v Bečově se dočká opravy

Správa železnic zahájila v lednu rekonstrukci památkově chráněné nádražní budovy v Bečově nad Teplou. Díky stavebním úpravám získá moderní bezbariérové přístupné prostory, současným požadavkům bude odpovídat také její rozsah.

Vizuálizace: Správa železnic

Celkové náklady stavby přesahují 90 milionů korun, hotovo bude na jaře příštího roku. Vzhledem k památkové ochraně budovy se budou stavební práce provádět s důrazem na zachování maximálního množství původních prvků, podílet se na nich budou i restaurátoři. Veřejně přístupné prostory budou bezbariérové, což přinese vyšší komfort cestov-

vání, navíc budou odpovídat současným kapacitním potřebám.

Nevhodné přístavby v okolí budovy nahradí novostavba zázemí pro provozní zaměstnance Správy železnic. Její architektonické ztvárnění vychází z požadavku památkářů. Upravovat se bude také přednádraží a prostor směrem ke kolejišti. Sou-

částí zóny pro cyklisty bude i kryté stanoviště pro odkládání jízdních kol.

Realizace projektu Rekonstrukce výpravní budovy ve stanici Bečov nad Teplou je spolufinancována Evropskou unií z Operačního programu Spravedlivá transformace a pomocí úvěru Evropské investiční banky. ●

EKOCENTRA BUDUJÍ U DĚTÍ PŘÍMÝ VZTAH K PŘÍRODĚ A MÍSTU, KDE ŽIJÍ

V Česku fungují ekocentra mnoho let, najdete je v každém kraji. Mnohé z nich propojuje síť s názvem Pavučina. O environmentální výchově jsme se bavili s Editou Ježkovou, předsedkyní Pavučiny a zároveň koordinátorkou vzdělávacích aktivit v Muzeu Říčany, jehož součástí je i ekocentrum.

Environmentálnímu vzdělávání se věnujete mnoho let, vzděláváte nejen děti, ale i lektory a učitele. Mohla byste stručně vyjádřit, proč je podle vás environmentální vzdělávání důležité?

Žijeme v době, kdy nejen děti, ale i dospělí tráví velkou část času v uzavřených prostorech nebo ve virtuální realitě, reálný svět tak vnímáme mnohem méně než naši předci. Ochota chránit přírodu a životní prostředí úzce souvisí s osobním vztahem k prostředí. Proto environmentální výchova v první řadě vyvádí děti ven ze školy. V přímém kontaktu s realitou se vytváří vztah k přírodě a místu, kde žijeme. Děti zkoumají, jak procesy v přírodě fungují. Starší žáci a studenti hledají řešení lokálních i globálních problémů, učí se dovednosti aktivního občanství. Když to shrneme, environmentální výchova vede děti i dospělé k tomu, aby se aktivně zajímali o ochranu přírody a životního prostředí a zapojovali se do ní.

Máte zkušenost, že si děti nabyté znalosti o přírodě, její ochraně a fungování přenesou i do dalších let a chovají se k životnímu prostředí odpovědněji i v dospělosti? A jsou třeba schopni „nakazit“ i svoji rodinu?

Pro dopad environmentálního vzdělávání do chování a postojů dětí je důležitá dlouhodobost. Větší dopad mají tedy například pobytové programy, kroužky, cykly programů nebo komplexní projekty. Velký vliv mají učitelé, kteří se s dětmi chodí učit jeden den v týdnu ven nebo s žáky realizují žákovský projekt. Není snadné ale s takovým typem výuky začít, proto se střediska environmentální výchovy věnují kromě programů pro děti také vzdělávání a podpoře pedagogů.

Mají programy pro děti vliv i na jejich rodinu?

Určitě. Třeba když děti domů přinesou z programu budku pro ptáky nebo s rodiči diskutují o environmentálně šetrné dopravě do školy. Příklady by se našlo hodně.

Jak environmentální výchova pracuje s moderními digitálními technologiemi (mobil, tablet, počítač)?

Digitální technologie umožňují dětem přístup k informacím a datům, usnadňují jejich zpracování a vyhodnocování. Máme k dispozici mapy, na kterých můžeme srovnávat,

Věřím, že i díky zkušenostem učitelů z ekocenter, zapojení do různých projektů a vzdělávání školních koordinátorů EVVO se na velké části škol environmentální výchova realizuje lépe než třeba před patnácti lety.

jak vypadala krajina dříve a jak se změnila, měříme a vyhodnocujeme parametry, jako je například koncentrace CO₂ ve třídě, natáčíme reportáže, měříme teplotu povrchů v terénu. Pro využití digitálních prostředků je důležité vnímat, jaký mají přínos, použití volíme podle věku dětí a cílů programu. Když například budu chtít podporovat senzitivitu k přírodě, nebudu odvádět pozornost od přírody k aplikaci v mobilním telefonu.

Hodně se věnujete učení venku. Za dob mé školní docházky (devadesátá léta) prakticky neexistovalo, že bychom šli na výuku ven. Předpokládám, že dnes je tomu jinak. Bude trend umísťovat výuku ven ještě více?

Podle výzkumu České děti venku z roku 2023 (výzkum Nadace Karel Komárek Family Foundation a analytického ústavu STEM) 34 % dětí během výuky netráví venku žádný čas. To je každé třetí dítě, to není málo. Střediska environmentální výchovy přinášejí stále nové inspirace a příklady dobré praxe, aby učitelé s dětmi vyhlédli ze třídy ven. Například na webu Učíme se venku za poslední rok přibýly lekce fyziky a chemie. Kromě inspirace je potřeba, aby učitelé měli kam jít, třeba do školní zahrady.

Mnohé školy a školky budují přírodní zahrady nebo zvelebují ty stávající. V čem to může být pro vzdělávání dobré?

Zahrady jsou místo, kam se řada učitelů odváží s výukou dříve než do lesa, protože je to pro ně bezpečné, předvídatelné prostředí. Zahrada je snadno dostupná, není proto problém sem jít třeba jen na jednu vyučovací hodinu nebo na přestávku. Přírodní prvky ve školních zahradách umožňují pestrou výuku, děti tu mohou také pěstovat rostliny nebo vytvářet své vlastní projekty. Inspirujícím příkladem je zahrada ZŠ Na Beránku v Praze-Modřanech, kde si děti s pomocí dospělých postavily dokonce slaměný domeček.

Zvyšuje se podle vás v klasických školách poměr EVVO, případně přebírají školy zásady a principy EVVO?

Věřím, že i díky zkušenostem učitelů z ekocenter, zapojení do různých projektů a vzdělávání školních koordinátorů EVVO se na velké části škol environmentální výchova realizuje lépe než třeba před patnácti lety. Školy a jednotliví učitelé ale řeší spousty

Foto: SSEV Pavučina

Foto: SSEV Pavučina

Foto: SSEV Pavučina

Foto: SSEV Pavučina

drobných i větších úkolů, aby se na environmentální výchovu nezapomínalo, pomáhá podpora zvenčí. Třeba aktuálně probíhající proměna rámcových vzdělávacích plánů (RVP) mění přístup k environmentálním tématům, environmentální výchova jako pojem z RVP vymizela, bude se pracovat nově s pojmem udržitelnost. Aktuálně se zájem řady ekocenter soustřeďuje na to, jak učit ve školách o tématech, jako je klimatická změna nebo ochrana biodiverzity.

V Česku působí poměrně hodně ekocenter, vy zastupujete Síť středisek ekolo-

gické výchovy Pavučina, která mnohé z nich sdružuje. Jaká je úloha Pavučiny?

Troufám si říct, že v Česku je tradice a kvalita environmentální výchovy díky ekocentřům na vysoké úrovni. SSEV Pavučina má aktuálně 49 členů a 2 pozorovatele. Mezi členy patří velká ekocentra, která fungují už desítky let a působí na úrovni celé republiky, je tu ale prostor i pro malé organizace, které se zaměřují na svůj region. Pavučina poskytuje podporu a prostor pro sdílení. Zajišťuje s podporou Ministerstva životního prostředí také certifikaci poskytovatelů environmentální výchovy, která pomáhá ekocentřům pracovat na kvalitě jejich služeb.

Z jakých zdrojů bývají centra a jejich zaměstnanci převážně financováni?

Většina ekocenter jsou neziskové organizace, na svou činnost si částečně vydělávají, ale jsou z velké části závislé na podpoře z různých grantů.

Nyní Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo dotační výzvu pro podporu ekocenter, která by měla pomáhat s financováním ekocenter na tři roky. Má to oproti předchozím výzvám v něčem výhodu?

Nová výzva je pro ekocentra velkou pomocí, protože poskytuje finance na celé tři roky. To ekocentřům umožní stabilizovat služby a zaměstnance. Velmi významně se také zjednodušuje administrace. Kromě podpory výukových programů a workshopů pro pedagogy, které byly podporovány i v minulých výzvách, také umožňuje zaplacení zaměstnance, který se věnuje koordináční a metodické práci. Ministerstvo věnovalo spoustu úsilí porozumění situaci v ekocentrech a vytvořilo výzvu tak, aby efektivně a účelně podpořila práci ekocenter. Děkujeme.

Kdyby měla nějaká škola či jednotlivec zájem o EVVO, co byste mu poradila, aby udělal?

Podívat se na www.ekocentra.cz, kdo působí v regionu a jaké služby nabízí. Nebo samozřejmě také na web SSEV Pavučina, kde představujeme naše členy. ●

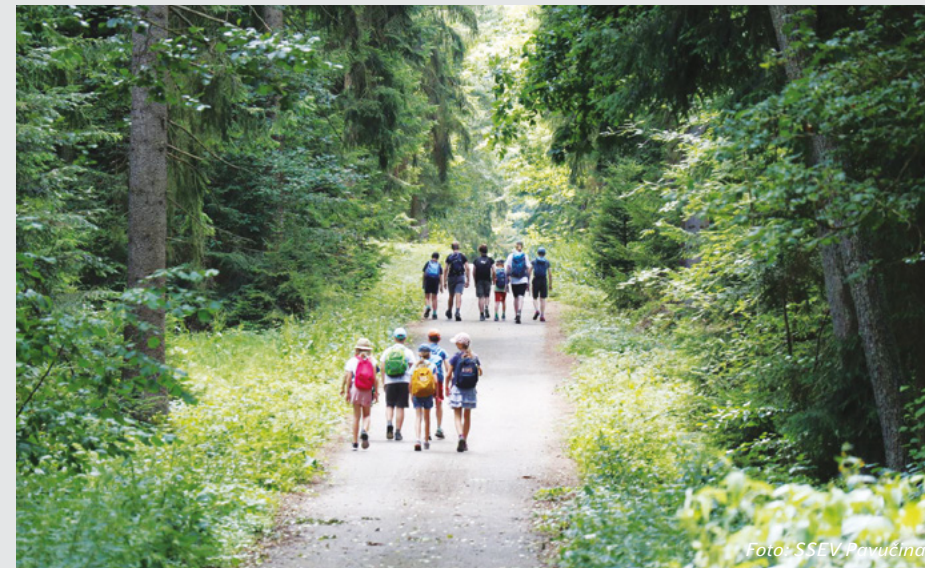

Foto: SSEV Pavučina

► **Prostor na náměstí Barikád, který slouží jako tradiční místo setkávání nejen obyvatel Prahy 3, nabízí kulturu, vzdělávání i sociální programy.**

KOMUNITNÍ CENTRUM ŽIŽKOSTEL JE CENTREM SETKÁVÁNÍ I POMOCI

Foto: archiv SFŽP ČR

Oprava prostoru trvala pět let a stála 80 milionů korun. Jedním ze zdrojů financování byla i dotace z Národního plánu obnovy. Na náměstí Barikád v opraveném kostele už rok funguje svatostánek, kontaktní místo pomoci, zázemí pro sociální služby, workshopy a terapie – Husův sbor, známější spíš jako Žižkostel. Hlavním iniciátorem rekonstrukce byla jeho provozní ředitelka Táňa Vozková. Právě ona před lety zjistila, že bez oprav bude nutné budovu uzavřít.

Na Žižkově už byla skupina lidí kolem paní Vozkové aktivní dlouhé roky. Založili sociální službu Nízkoprahový klub Husita a pronajali si sklep v kostele na náměstí Barikád. Postupem času opuštěný a prázdný kostel proměnili v živé a unikátní komunitní a umělecké centrum se zahradou. Kostel, který jim dala Církev československá husitská do správy, ale začal padat. Byl postaven ve dvacátých letech dvacátého století jako dočasná stavba, určená od počátku k demolicí. Protože měl sloužit jenom tři roky, než ho nahradí větší kostel, stavělo se z levnějších a méně kvalitních materiálů. Z další výstavby ale sešlo a dočasný azyl věřících sloužil dalších sto let, dokud se nezačal rozpadat.

Po třech letech stavebních prací po vyřešení závažných peripetií, kdy se musela

prakticky celá budova zbourat a vystavět znovu, slouží Žižkostel veřejnosti. Teď vzkříšený Žižkostel znovu ožil. Chlubí se moderním koncertním sálem a zázemím. Lidé tam mohou přijít za kulturou, vzděláním, ale i pro pomoc. „*Provzdušujeme sociální služby a nízkoprahový klub pro děti a mládež, pracujeme s romskými dětmi ze žižkovské komunity, máme poradnu pro maminky, nabíjíme rodinné, párové a individuální terapie nebo potravinovou pomoc,*“ vyjmenovala některé aktivity provozní ředitelka Táňa Vozková při otevření.

Koncept celého Žižkostela je stanovena jako nízkoprahová, tedy tak, aby služby byly co nejdostupnější všem, kteří je potřebují.

V rámci dotace z Národního plánu obnovy se v budově udělala opatření pro energetické úspory. Kostel získal nový zdroj vytápění, vyměnila a opravila se okna, instalovalo se nové, moderní osvětlení, funguje také větrání s rekuperací odpadního tepla. ●

O ŽIŽKOVU

Žižkov je městská čtvrť a katastrální území Prahy. Jako samostatný celek vznikl pod názvem Královské Vinohrady I roku 1875 rozdělením Královských Vinohrad, roku 1877 byly Královské Vinohrady I přejmenovány na Žižkov a roku 1881 byl Žižkov povýšen na město. V roce 1922 byl začleněn do nově vzniklé Velké Prahy. Od roku 1960 je téměř celý hlavní součástí městské části Praha 3. Žižkov je čtvrť, jejíž významnou část tvoří činžovní domy z přelomu devatenáctého a dvacátého století. Tato část se rozkládá na vyvýšenině, proto jsou místní ulice úzké a strmé.

Po polovině devatenáctého století nastal mohutný rozvoj Žižkova a rozsáhlá výstavba. Důvodem byly relativně levné stavební pozemky a možnost stavět velké množství jednoduchých pavlačových bytů, které se staly typickým rysem žižkovské zástavby. Výstavba, která začala po roce 1865 v prostoru mezi Vítkovem a Vrchem sv. Kříže, pokračovala téměř „americkým“ tempem. Při sčítání lidu v roce 1843 měla část nynějšího Žižkova 83 usedlíků. Sčítání obyvatel v roce 1890 už mělo ve výkazech 42 000 osob ve více než 750 domech.

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Po dobu více než tři let trval projekt podpořený z Norských fondů, ve kterém se Pozemkový spolek Koniklec staral o krajinu a chráněné druhy v Pojihlaví.

MNOHO MÍST, MNOHO CHRÁNĚNÝCH DRUHŮ. SPOLEK SE STARÁ O KRAJINU POJIHLAVÍ

Foto: archiv SFŽP ČR

Hlavním cílem byla ochrana ohrožených druhů rostlin a živočichů, a to zejména těch, které jsou uvedeny v červených seznamech. Ochraňovala se péčí o přírodní biotopy, a to jak při samotném zachování biotopů, tak z hlediska zlepšování péče o ně či jejich obnovy.

Pod tím je možné si představit například kosení a péči o travní porosty, z nichž se odstraňovaly problematické invazní druhy a nevhodné dřeviny, prořezávaly se stromy a vysazovaly nové. Dále se členové spolku Koniklec věnovali budování kamenných zídek pro plazy a ptáky a líhnišť pro plazy. Do zídek se ve spolupráci s ornitology z jihomoravské pobočky České společnosti ornitologické instalovaly speciální hnízdní budky pro dudka chocholátoho a bělořita šedého. Využívaly se také inovativní a na jiných místech ověřené postupy při využití rostlinných parazitů/poloparazitů (např. kokrhelů či černýchů) k potlačení nežádoucí třtiny křovištní.

Všechna opatření se dělala mimo zvláště chráněná území, přesto však na přírodně cenných či potenciálně velmi cenných lokalitách. Pozitivní výsledky se objevovaly už v průběhu projektu. „Pozitivní výsledky byly patrné už v průběhu našeho projektu. Z lokalit vytlačujeme nežádoucí druhy a vytváříme prostor pro druhy chráněné. Díky těmto cíleným aktivitám se na lokalitě Políčka nad Papírnou objevil zvláště chráněný druh lilie zlatohlavé (*Lilium martagon*). Nedaleko, na lokalitě Plocha pod elektrovodem, se nově objevily další dva zvláště chráněné druhy: ohrožený plámenek přímý (*Clematis recta*) a ohrožená třemdava bílá (*Dictamnus albus*). Těmito činnostmi podporujeme i další chráněné druhy uvedené na Červeném seznamu, celkem více než sedmdesát druhů rostlin a živočichů,“ popisovali členové spolku Koniklec průběh projektu.

Projekt se odehrával na čtrnácti lokalitách v Pojihlaví. Patřily mezi ně svahy, sady, louky, meze a další plochy. Příkladem jsou meze u silnice mezi Mohelnem a odbočkou k Mohelenské přehradě. Tuto lokalitu tvoří meze a příkopy podél silnice mezi intravilánem městyse Mohelno a odbočkou vedoucí k hrázi Mohelenské přehradní nádrže. Příkopy kolem silnice v horní části aktivně využívá kriticky ohrožený sysel obecný. V prostoru příkopů má nory a využívá je rovněž k zajištění potravy. Přes komunikaci pak jedinci v průběhu sezóny přebíhají kvůli získání potravy na přilehlém poli.

Pro zajištění optimální péče o toto stanoviště je nezbytné provádět kosení travních porostů s odstraňováním biomasy. Travní porosty by měly být takové, aby z hlediska výšky, hustoty a druhového složení vyhovovaly nejlépe jak syslům, tak dalším organismům, které se v toto prostředí vyskytují, zejména hmyzu a zvláště denním motýlům. Přínos sečení lze spatřovat v tom, že by se dále snížilo riziko střetu

projíždějících vozidel s migrujícími sysly. Přestože byly na pozemní komunikaci instalovány zpomalovací pásy ke snížení rychlosti vozidel a tím i snížení rizika jejich střetu s přebíhajícími zvířaty, nelze to úplně vyloučit.

Příkopy kolem celé silnice jsou významným biotopem řady druhů denních motýlů a dalších skupin hmyzu, včetně druhů chráněných a ohrožených. Po obou stranách bezprostředně navazují na volné plochy, které jsou součástí NPR Mohelenská hadcová step. Jejich mozaikové sečení ve spojení s výřezem nežádoucích náletových dřevin zarůstajících volné plochy příkopů může významně zlepšit stávající stav těchto cenných stanovišť. Na otevřených plochách okolo silnice se vyskytují především mnohé druhy motýlů. Z chráněných a ohrožených druhů rostlin se tam vyskytuje dřívěš obecný, ostřice nízká, kavyl Ivanův pýřitý a další druhy.

Projekt trval od roku 2021 do roku 2024. Podpořen byl z Norských fondů. ●

O SPOLKU

Pozemkový spolek Koniklec byl založen v roce 2010 několika kamarády se zájmem o přírodu a krajinu. V červnu 2020 získal pozemkový spolek akreditaci Českého svazu ochránců přírody. Místem jeho působení je oblast středního Pojihlaví a Pooslaví, nacházející se na pomezí Jihomoravského kraje a Kraje Vysočina. Svůj název má podle chráněné rostliny koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*), jehož nápadné modrofialové květy každoročně oznamují ve zdejší krajině příchod jara. Název rostliny koniklec nemá nic společného s koňmi. Je odvozen od staročeského slovesa „poniknutí“, což znamená „sklonit se k zemi“. Původní název rostliny byl tedy „poniklec“, teprve následným jazykovým vývojem se ustavil název „koniklec“. Původní název rostliny „poniklec“ dobře charakterizoval vzhled rostlin se skloněnými poupaty a květy. To platí zejména pro koniklec luční, neboť koniklec velkokvětý má často květy i na krátkém stonku nízko při zemi a široce otevřené. Pokud je však u koniklece velkokvětého stonky vyšší, jsou i u něj všechna poupata a květy „poniklé“.

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

► Nová budova vyroste v Holešovicích. Školu postaví s podporou Modernizačního fondu

S finančně nákladnou stavbou pomůže i výrazná dotace od státu. **Stavět by se mělo začít ještě letos**, vzdělávací instituce – Bratrská škola a Evangelická akademie Praha – by se do nové budovy měly podle současných odhadů přesunout v září 2027.

Vizualizace: ČCE

Vizualizace: ČCE

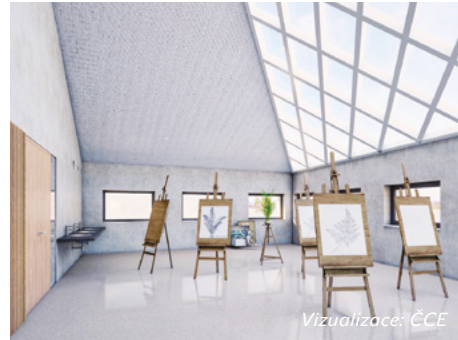
Nová budova má stát v pražských Holešovicích na nároží ulic Železničářů a Rajska. Stavební parcela je na dohled současného sídla Bratrské školy, zároveň se jedná o strategické místo s dobrou dopravní dostupností, ale také perspektivou populačního rozvoje. Čtvrť Praha-Bubny v severní části metropole, kterou dosud zčásti tvoří brownfieldy a nezastavěné plochy, by měla v příštích letech zaznamenat urbanistický boom. Plánovaná bytová zástavba by měla navýšit počet lokálních rezidentů o 25 000, což by se mělo pochopitelně promítnout také do poptávky po školských zařízeních, která už dnes převyšuje nabídku. Trend potvrzují i slova koordinátorky škol Evangelické akademie Heleny Wernischové. „V Praze je akutní nedostatek kapacit a za posledních třicet let je stavba nových míst velmi zanedbaná. Za sedm let, kdy o školy EA pečují, se číslo studentů na našich školách zvedlo na aktuálních téměř 1500 studentů.“ Nová budova by měla poskytnout prostory pro 200 žáků základní školy a 200 studentů střední školy. Jedná se o žáky 1.-9. ročníku základní školy a osm středoškolských tříd (čtyři ročníky ve dvou oborech). Podle slov Heleny Wernischové jsou navíc oba obory na Evangelické akademii Praha – zvláště pedagogické lyceum – velmi žádané a také v budoucnu potřebné.

Novostavba by měla poskytnout nové působiště oběma pražským školám Evangelické akademie, tedy jak základní škole (Bratrská škola), tak EA Praha – pedagogickému lyceu a střední odborné škole. Obě v současnosti sídlí v nevyhovujících budovách, které jsou kapacitně i infrastrukturně nedostačující.

Kritickou situací pražských škol, které jsou v nájmu městských částí Praha 4 a Praha 7, se přitom církev jakožto jejich zřizova-

Vizualizace: ČCE

Vizualizace: ČCE

tel snaží řešit již téměř deset let. „Obě pražské školy jsou dlouho ve svízelné situaci. Devět let jsem v synodní radě a nebyl týden, abych nepřemýšlel, jak s těmito podmínkami naložit. Obě školy jsou v nájmu ve velmi nevyhovujících budovách, které chátrají. Jedna škola už dostala výpověď, podmínky ve druhé jsou neudržitelné. Majitel jedné z budov nepřistoupil na to, aby církev investovala do oprav, a sám ji neudržuje,“ přiblížil synodní kurátor Jiří Schneider ve svém komentáři k předloženému návrhu.

Hledání alternativních prostor k pronájmu se ukázalo jako neúspěšné, a tak církev již v roce 2017 iniciovala projekt výstavby nové budovy v Praze-Modřanech a v Praze-Holešovicích. Kvůli komplikacím s územním rozhodnutím však byla církev nucena od dalšího postupu v modřanském projektu ustoupit.

S Městskou částí Praha 7 se podařilo navázat stabilní spolupráci a vyjednat podmínky, za kterých bude záměr realizován. Školní budova vyroste na pozemcích vlastněných městskou částí Praha 7 na základě smlouvy o zřízení práva stavby uzavřené mezi Evangelickou církví a Prahou 7.

Část výdajů církev pokryje z vlastních zdrojů. Stavbu by nebylo možno realizo-

vat bez dotace z Modernizačního fondu. Pokud nedojde k neočekávaným komplikacím, mělo by se začít stavět již v letošním roce. Podle předběžného odhadu by měla výuka v prostorách nové budovy začít v září 2027.

Návrh budovy počítá s moderními energetickými i ekologickými standardy

Samotný architektonický projekt z ateliéru Hany Seho je velmi propracovaný a jeho pečlivá příprava trvala řadu let. Budova je koncipována jako energeticky pasivní s důrazem na ekologickou i hospodářskou udržitelnost a jako taková by se mohla stát do jisté míry vzorovým projektem objektu občanské vybavenosti pro 21. století. Mimo jiné se počítá například s pobytovou zelenou terasou, s využitím tepelných čerpadel, s fotovoltaikou, se sofistikovaným systémem větrání a stínění, s akumulací dešťové vody pro zalévání nebo s dostatkem světla pro výuku i pobyt studentů. Právě i díky tomu projekt na státní dotaci dosáhl. V sektoru českého (církevního) školství jde o ojedinělý projekt. ●

► Crystalex ušetří za energie a modernizuje výrobu

Ministr životního prostředí Petr Hladík navštívil Liberecký kraj. Nejprve na Energetické konferenci v Sosnové u České Lípy hovořil o modernizaci energetiky ve městech a obcích. Úsporám energie byla věnována i návštěva sklárny Crystalex v Novém Boru, kde chystají komplexní projekt na snížení energetické náročnosti provozu sklárny i s dotací z Modernizačního fondu. Ministr poté zavítal také do Vratislavické kyselky.

Ministr Hladík zahájil výjezd v Sosnové u České Lípy na Energetické konferenci nazvané Decentralizace v praxi – jak ušetřit nejen v obecních rozpočtech, zlepšit životní podmínky občanů a přitom rozvíjet lokální ekonomiku. Mluvil o modernizaci energetiky i renovacích domů a bytů ve městech a obcích.

Ve sklárně Crystalex v Novém Boru se poté ministr zúčastnil tiskové konference, jejíž součástí byla i prohlídka provozu sklárny. Sklárna chce zefektivnit svůj výrobní proces a představila rozsáhlý projekt, který má snížit energetickou náročnost jejího provozu. Dotaci 278 milionů korun sklárna schválil Státní fond životního prostředí ČR z Modernizačního fondu. Sklárna chystá nové vytápění s výměnou kotle, chce vybudovat fotovoltaiku, účinné využití odpadního tepla, rekonstruovat vzduchotechniku či trafostanici a podob-

ně. Kromě ministra Hladíka vystoupil na tiskové konferenci generální ředitel Tomáš Januša a senátor Jiří Vosecký.

„České sklárství je tradice, kterou vyvážíme do světa, kterou jsme jako Češi za hranicemi známí a chceme ji uchovat. Sklářská výroba je ale energeticky velmi náročná, proto je modernizace provozu výhodná nejen pro životní prostředí a snižování škodlivých emisí, ale také pro šetření nákladů firmě a zvyšování konkurenceschopnosti na globálním trhu. Potřebujeme modernizovat český průmysl a české firmy potřebují zelenou energii i z obnovitelných zdrojů. Snížení energetické náročnosti provozu sklárny, zmodernizování energetických systémů a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě je přesně to, co se snažíme podporovat na ministerstvu. Proto jsme sklárně schválili dotaci ve výši téměř 280 milionů korun. Zároveň jde o jeden z nejkompaktnějších projektů v rámci energetických úspor i s využitím metody EPC (energy performance contracting),

kdy realizaci úsporných opatření zaručuje dodavatel,“ uvedl ministr Hladík.

Projekt sklárny přinese ročně snížení konečné spotřeby energie o 65 498,04 GJ, snížení spotřeby primární energie z neobnovitelných zdrojů o 74 039,76 GJ a snížení emisí CO₂ o 4 617 tun oxidu uhličitého.

„Už více než padesát let nesou produkty Crystalex ochrannou známku Bohemia Crystal™, která zaručuje nejvyšší kvalitu materiálu a výrobních procesů. Produkty označené touto prestižní známkou jsou synonymem prověřené vysoké kvality českého sklárství. Jsme hrdí na to, že můžeme i nadále nabízet výrobky, které v sobě snoubí historickou zkušenost a tradiční pohled spojený s moderními technologiemi. Naše stávající vytápění je de facto před koncem životnosti a má neúměrně vysokou spotřebu. Usilujeme proto neustále o zefektivnění našeho výrobního procesu. Zároveň jsme si vědomi svého závazku snižovat spotřebu primárně neobnovitelných zdrojů energie a s podporou SFŽP ČR snižovat vliv naší výroby na okolní prostředí,“ konstatuje generální ředitel Tomáš Januša s tím, že celkové náklady projektu na modernizaci výroby jsou přes 618 milionů korun.

„Jsem rád, že se firma otrpěla z energetické krize před dvěma lety a našli jsme cestu, jak modernizaci uskutečnit i prostřednictvím dotace. S tímto projektem jsme také průkopníci mezi sklárny. Sklo je tady v Novém Boru od roku 1414 a je tady know how, jsou tady sklářské školy. Je to odkaz našich předků, který jsme povinni předávat dál,“ říká senátor Jiří Vosecký, který je bývalým sklářem. ●

► Na Mostecku budují zařízení na využití odpadu

V areálu teplárny Komořany u Mostu se od loňského léta staví zařízení pro energetické využití odpadu (ZEVO). **Nový nízkoemisní zdroj významně přispěje k postupnému odklonu teplárny od uhlí a snižování ekologické zátěže z odpadů Ústeckého kraje i Česka.**

Moderní zařízení, které splňuje nejpřísnější emisní limity, uvede společnost United Energy do provozu na jaře roku 2027. Celkové investiční náklady na stavbu přesáhnou 5 miliard korun, přibližně polovinu z této částky pokryje dotace z Modernizačního fondu.

„EVO Komořany představuje jeden z hlavních pilířů dekarbonizačního plánu teplárny,“ uvádí Milan Boháček, generální ředitel United Energy, a dodává: „Chceme zajistit našim odběratelům dlouhodobě a bezpečně dodávky tepla a elektřiny s co nejmenšími dopady na životní prostředí. Položení základního kamene ZEVO je symbolem našeho závazku na cestě k udržitelné energetice.“

Díky efektivnímu využívání lokálního komunálního odpadu plánuje teplárna ušetřit okolo 120 tisíc tun hnědého uhlí za rok. „Odpad je surovina se značným energetickým potenciá-

lem, což v dnešní turbulentní době může znamenat velkou výhodu. Zároveň se jedná o domácí produkt, který se nemusí vozit přes půl světa a je na rozdíl od fosilních paliv považován za CO₂ neutrální,“ vysvětluje Petr Mareš, technický ředitel United Energy, do jehož gesce projekt spadá.

Opětovné zpracování jinak nevyužitelného odpadu výrazně napomáhá k dosažení plně cirkularity ekonomiky, tedy cíle, který si EU stanovila pro rok 2050. Kromě minimalizace skládkování a výroby čisté energie patří mezi přednosti ZEVO také produkce druhotných surovin, jako jsou například železné a neželezné kovy, škvára a popílek. „Realizace projektu je zásadní nejen pro naši společnost, ale i pro region a Česko, které se tímto posune blíže k cirkulární ekonomice a energetické nezávislosti,“ říká k přínosům nového energetického zařízení Mareš. ●

KLÍČOVÁ ČÍSLA A FAKTA O EVO KOMOŘANY

Roční kapacita zpracování odpadu: EVO Komořany bude schopno zhodnotit ročně až 150 000 tun zbytkového odpadu.

Nahrazení uhlí: Zařízení pomůže nahradit přibližně 120 000 tun hnědého uhlí za rok, což výrazně přispěje k redukci emisí CO₂.

Výroba čisté energie: EVO Komořany vyrobí ročně až 600 TJ tepla, což je dostatečné množství pro pokrytí potřeb desítek tisíc domácností.

► Jedinečný komplex lužních lesů a luk na Soutoku se dočká celoplošné ochrany

Oblast soutoku řek Dyje a Moravy je pro své přírodní i kulturní hodnoty v celoevropském měřítku územím jedinečným a mimořádně cenným. Jde o největší komplex lužních lesů ve střední Evropě a najdeme zde i mokřady chráněné Ramsarskou úmluvou.

Území s mimořádnou biodiverzitou obývá na 900 druhů cévnatých rostlin a stovky druhů vzácných živočichů, například čolek dunajský nebo orlův královský. Nyní by se oblast měla dočkat celoplošné ochrany a stát se chráněnou krajinnou oblastí s vyhlášením k 1. červenci 2025. Nařízení o vyhlášení CHKO Soutok schválila vláda.

„V krajinné Soutoku, které se také přezdívá Moravská Amazonie, hraje zásadní roli voda, síť říčních ramen, mokřadů, tůní, nívních luk a lužních lesů. Význam místních lesů se potvrdil i při zářijové povodni, kdy zdejší lužní lesy a louky zachytily velké množství vody a zmírily tak dopad povodně dále po toku. Soutok Moravy a Dyje také poskytuje jedinečné prostředí pro stovky rostlin, živočichů a organismů. Žije zde 130 zvláště chráněných druhů živočichů a roste více než 50 druhů zvláště chráněných rostlin. Jde o mezinárodně cenné území a zasahují sem mokřady, které jsou chráněny Ramsarskou úmluvou,“ popsal důvody pro vyhlášení větší ochrany místní krajiny ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Oblast soutoku Moravy a Dyje je navrhována k územní ochraně již od poloviny minulého století. I když od té doby byla poškozena mnoha zásahy, především regulací řek a změnou vodního režimu v důsledku výstavby vodního díla Nové Mlýny, dodnes si uchovávala mimořádné přírodní a kulturní hodnoty. Jde o rodinné stříbro – stejně významný fenomén, jako jsou bělo-karpatské louky, pálauská bradla nebo moravský kras. Vyhlášením CHKO Soutok se tak splácí jeden z největších dluhů ochrany přírody,“ konstatuje zástupce ředitele Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) Pavel Pešout, který je přípravou CHKO Soutok pověřen.

Zlepšení vodního režimu, revitalizace Slováckých luk a likvidace invazní rostliny

„Chráněná krajinná oblast Soutok přispěje k obnově vodního režimu, k revitalizaci Slováckých luk, k likvidaci invazní rostliny ambrosie a usnadní prevenci komářích kalamit. Zdejší mokřady jsou v dnešní době, kdy se stále častěji musíme vypořádávat s obdobími sucha a s povodněmi, mimořádně významné. A v obou těchto případech lužní krajina hraje nezastupitelnou roli,“ doplnil ministr Hladík.

Foto: Shutterstock / Richard Semik

Chráněná krajinná oblast Soutok přispěje k obnově vodního režimu, k revitalizaci Slováckých luk, k likvidaci invazní rostliny ambrosie a usnadní prevenci komářích kalamit.

Ke zlepšení vodního režimu lužní krajiny v oblasti soutoku Moravy a Dyje přispěje vybudování vzdouvacího prvku na Dyji na Pohansku a změna manipulace na vodním díle Nové Mlýny. Vytipovávají se také další vhodná opatření k obnově vodního režimu, zejména v nivě Moravy, která budou součástí plánu péče o CHKO Soutok. V lokalitě Slovácké lúky u Lednice na Moravě se počítá s obnovou luk včetně zlepšení vodního režimu pomocí úpravy stávajícího systému odvodnění. Voda z Černé Dyje a Zámecké Dyje či také z Lednických rybníků byla vytvářena jako možný zdroj.

Komáří kalamity patří mezi zásadní problémy soužití člověka s přírodou lužní krajiny. Ministerstvo životního prostředí proto připravuje návrh finanční podpory z Národního programu Životní prostředí (NPŽP) pro navržení také integrovaného systému prevence těchto kalamit v CHKO Soutok. Systém bude fungovat podobně jako v CHKO Litovelské Pomoraví nebo v zahraničí s tím, že bude způsoben místním specifickým podmínkami. V CHKO Soutok bude zajištěn také koordinovaný postup likvidace nepůvodní invazní rostliny ambrosie peřenolisté, která patří mezi naše nejsilnější alergeny a v posledních letech se významně rozšířila na Podluží. Likvidace vyžaduje koordinovaný přístup zemědělců a správců ko-

munikací a veřejné zeleně. Vyhlášení CHKO přinese nejen koordinovaný postup, ale také monitoring rostliny a finanční podporu.

Vyhlášení CHKO Soutok neomezí život místních obyvatel

Vyhlášení chráněné krajinné oblasti neznamená omezení péče o místní obyvatele a návštěvníky. Nejsou v ní zahrnuta žádná města ani vesnice, jejich rozvoj tedy nebude jejím vyhlášením dotčen. „Do příprav záměru vyhlášení CHKO byly zahrnuty i místní subjekty a na základě jejich připomínek se upravovaly hranice a podmínky ochrany tak, aby byla zajištěna co nejlepší péče o dochované přírodní a kulturní dědictví a zároveň aby nebyl dotčen běžný život místních obyvatel. Proběhlo téměř 300 jednání s představiteli obcí, veřejností, hospodáři, spolky a dalšími partnery. Se samosprávami probíhá spolupráce i nadále, konkrétně na úpravě hranic evropsky významných lokalit a na přípravě plánu péče o CHKO,“ doplnil zástupce ředitele AOPK ČR Pavel Pešout, který zároveň zdůraznil, že vyhlášení CHKO nepřináší žádné nové omezení vstupu, rybolovu, sběru lesních plodů a podobně.

V rámci chráněné krajinné oblasti se ve spolupráci s městem Břeclav připravuje návštěvnické centrum Dům přírody Soutoku a informační body v dalších obcích. Sídlo správy chráněné krajinné oblasti Soutok bude ve městě Lanžhot v objektu bývalé školy. ●

► Revitalizace vzácných Dářských rašeliníšť bude trvat šest let

Letošní rok a následujících pět let se bude v CHKO Žďárské vrchy odehrávat neobvyklý zásah. **Agentura pro ochranu přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) plánuje rozsáhlé úpravy v cenných rašeliníštích, aby se podařilo zachránit mizející druhy rostlin a živočichů.** Návštěvníky čekají omezení.

Foto: AOPK ČR

Ochránci přírody se chystají k neobvyklému zásahu v jedné z nejceněnějších lokalit na Vysočině. V národních přírodních rezervacích Radostínské rašeliníště a Dářko v nejbližší době zahájí práce, které mají zlepšit stav zdejších unikátních rašeliníšť. Hlavním cílem je zvýšit hladinu

podzemní vody, která v posledních letech klesala mimo jiné kvůli teplejšímu klimatu.

Ředitel Regionálního pracoviště Vysočina Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Václav Hlaváč uvedl, že největší technické zásahy proběhnou letos. Zahrnovat budou například přehrazení či zrušení odvodňova-

cích kanálů a vytvoření nových tůní. Dojde také k úpravám v lesních porostech a postupné obnově dlouhodobě nekosených luk.

Návštěvníci oblíbené naučné stezky Dářská rašeliníště se musí připravit na určitá omezení. V rezervaci Radostínské rašeliníště by měla být jen krátkodobá, ale v okolí NPR Dářko se počítá s delší uzavírkou kvůli úpravám obvodového kanálu, který vede zčásti právě v těsné blízkosti naučné stezky. Ředitel Hlaváč připomněl, že vstup do národních přírodních rezervací je obecně zakázán a pohybovat se zde pouze po značených cestách.

Projekt, který má trvat pět let, vyjde na zhruba 12 milionů korun. To je výrazně méně, než se původně předpokládalo. Peníze poskytne Operační program Životní prostředí. Ochránci doufají, že tyto zásahy pomohou k zadržení vody v rašeliníštích a zachrání vzácné druhy rostlin a živočichů, které jsou na otevřená rašeliníště vázány a v posledních letech z oblasti mizely.

Rašeliníště u Velkého Dářka patří k nejvýznamnějším na Vysočině. Vyskytuje se zde řada chráněných druhů, včetně až 500 druhů motýlů (modrásek stříbroskvrný, píďalka prameništění), obojživelníků (skokan ostronosý, čolek horský), plazů a ptáků. ●

► Cíl obnovy rybníka Svratka naplněn

Účasti místních obyvatel vzbudil stav rybníka Svratka na Žďársku po rozsáhlé opravě negativní emoce. Vadilo jim nadměrné zarůstání vodní plochy rostlinstvem a řasami. Cílem revitalizace bylo ale kromě obnovy bezpečnosti vodního díla také zlepšení kvality vody a podpora druhů vázaných na vodní prostředí. Všechny tyto cíle bylo dosaženo.

Revitalizace rybníka Svratka byla podpořena z Operačního programu Životní prostředí. Spolu s dalšími navazujícími projekty, realizovanými v minulosti, jako revitalizace řeky Svratky u Herálce nebo obnova slepého ramene řeky Svratky u podniku Mars, by měl i tento projekt zlepšit zadržení vody v krajině a podpořit ekologické funkce Svratky. V rámci projektu byly obnoveny technické objekty nádrže, došlo k odstranění sedimentů ze dna rybníka a byla realizována opatření na podporu biodiverzity jako vodní tůně a šterkový ostrov. Kolem rybníka byl vybudován obtok, který by měl umožnit říčním rybám tuto migrační bariéru obepnout.

Před realizací projektu žily v nádrži prakticky jenom chované ryby a kachny

Foto: AOPK ČR

divoké. Nyní nádrže obývá řada vzácných a ohrožených druhů ptáků a obojživelníků. Pozorovat zde můžete například potápku malou, potápku roháče, kulíka říčního, čolka obecného, ropuchu obecnou, skokana hnědého, skokana krátkonohého nebo čolka horského. Ze zajímavých mokřadních druhů rostlin se u jedné z tůní objevil například suchopýr pochvatý. Z pohledu dotace tak projekt jednoznačně splnil svůj účel.

Kvalitu prací prověřily vysoké průtoky v řece Svratce, kterým rybník bezvadně odolal. I přesto vzbudil aktuální stav nádrže u části místních obyvatel negativní emoce.

Kvůli vysoké průhlednosti vody totiž zarůstá vodními rostlinami a vláknitými řasami a místní se obávají úplného zarůstání vodní plochy. Situaci proto řešili pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR) se zástupci města, rybáři, projektantem a zhotovitelem stavby. Řešením by mohlo být nasazení stanoveného množství ryb, které by měly regulovat rozvoj rostlinstva včetně vláknitých řas, ale neměly by zhoršovat kvalitu vody.

AOPK ČR již nasazení ryb povolila, musí ho ale ještě schválit Moravský rybářský svaz. Rozvoj vláknitých řas je po odbahnění rybníka častým jevem, který je způsoben vysokou průhledností vody a živinami aktivovanými v rybníce během jeho letnění při stavbě. Aktuálně jejich přítomnost nezhoršuje čistotu vody ani její fyzikálně-chemické parametry. Velké množství řas navíc odnesly zvýšené průtoky přes nádrž po deštích v polovině září. Na základě zkušeností z jiných lokalit lze předpokládat, že v následující sezóně bude již rozvoj vláknitých řas výrazně nižší než letos, v následujících letech pak tento problém zcela zmizí. ●

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
22 354 818 Kč

Celková výše dotace
22 354 818 Kč

Foto: J. Chlapek

Foto: Martin Sobala

Foto: J. Chlapek

Foto: Miroslav Havíra

▶ PŘÍRODĚ NA PRADĚDU SE DOSTALO PÉČE A OCHRANY

Národní přírodní rezervace Praděd dlouhodobě čelí hned několika ekologickým výzvám. Pro zvýšení šancí na zachování populací druhů a celých ekosystémů v dobrém stavu připravila AOPK ČR komplexní projekt obsahující opatření na jejich podporu, jehož součástí se stal také sběr informací pro vytvoření podkladů pro rozhodování a plánování další péče. **Projekt se v letech 2016–2023 věnoval přirozeným horským smrččinám, biotopům subalpínského bezlesí a komunikaci s veřejností přímo v lokalitách nejvíce ohrožených rostoucí návštěvností v rezervaci.**

Svíce než dvěma tisíci hektary je Praděd naší největší národní přírodní rezervací. Najdeme tu horskou tundru na hřebenech i staleté smrčiny na úbočích a téměř 550 druhů rostlin, z nichž některé, jako třeba lipnice jesenická a zvonek jesenický, jinde na světě nerostou.

Současná dynamická doba vyvíjí na přírodu nesmírný tlak a nevyhnula se ani Pradědu. Nejrůznější faktory ovlivňující přírodní prostředí se vyvíjejí a neustále proměňují a v citlivém horském prostředí to platí dvojnásob. „Poznání důsledků nejrůznějších vlivů – nejčastěji lidské činnosti – je oproti vlastnímu vývoji opo-

žděné. Dříve než je působení nějakého faktoru popsáno a vyhodnoceno, už se spojí s jiným, kumulují se anebo odezní a svým projevem převládne jiný,“ vysvětluje

Jindřich Chlapek, vedoucí oddělení sledování stavu biodiverzity na regionálním pracovišti AOPK ČR Olomoucko.

Národní přírodní rezervace Praděd je největší rezervací CHKO Jeseníky. Byla vyhlášena v roce 1991 spojením šesti starších rezervací z poloviny a konce padesátých let dvacátého století.

V centrálních partiích Hrubého Jeseníku se tak deklarovaný zájem na ochraně přírodního dědictví přinejmenším národního významu potýká se změnou klimatu, projevy depozice dusíku, které v alpínském prostředí ovlivňují sukcesní pochody po ukončení tradičního hospodaření a trvajících citelnou nerovnováhou mezi lesem a zvěří. „Nad úroveň lesa se dříve kosilo a pásli dobytek. Zdejší květnaté horské trávníky jsou, respektive byly, pestré právě proto, že je pomáhala udržovat lidská péče. Poté, co se s pastvou přestalo, začaly postupně zarůstat. Rozšířila se borůvka, která tvoří poměrně bujně a souvislé porosty. Jiné druhy rostlin v nich nemají šanci přežít,“ přibližuje situaci před projektem Radek Štencel z AOPK ČR, Správy CHKO Jeseníky.

Jesenické pralesy jsou pod velkým tlakem

Horské smrčkové lesy Jeseníků představují jedinečnou ukázkou velice zachovalých přirozených lesních ekosystémů tohoto typu nejenom v naší zemi, ale také v rámci střední Evropy. I když se nejedná o člověkem nedotčené lesy, navzdory vlivu lidské činnosti v minulosti se zde díky poměrně dlouhodobému vývoji vyvinula řada unikátních charakteristik a znaků, které jsou typické pro pralesy. Jedná se zejména o poměrně heterogenní strukturu lesa nebo vysoký podíl

tlejšího dřeva různých velikostí a stupňů rozkladu. Dalším významným atributem je jejich stáří. Dendrochronologické analýzy posledních let ukázaly, že věk některých stromů, zejména smrků, nezřídka přesahuje 350 let, v několika případech dokonce 400 let. Vzhledem k historickým údajům, byť v řadě případů dílčím, tyto stromy zcela určitě zajišťují kontinuitu původních populací smrku. „Přítomnost takových jedinců, kteří v sobě nesou informaci původních pralesů, hodnotu jesenických horských smrččin výrazně umocňuje,“ připomíná Jindřich Chlapek.

Navzdory těmto přednostem jsou jesenické horské lesy dlouhodobě vystaveny nadměrnému tlaku spárkaté, především jelení, zvěře. Tento stav vedl k eliminaci nebo snížení uplatnění dalších dřevin při obnově a následně v ekosystémových procesech. „Zejména jde o jeřáb ptačí, který je v druhově chudých horských smrččinách druhou významnou složkou dřevinného patra. V důsledku jeho dlouhodobého potlačování zvěří se velice obtížně nebo vůbec nepodílí na sukcesních procesech horského lesa, například v porostních mezích a na plochách narušených větrem nebo podkorním hmyzem, které jsou v horských smrččinách přirozeným jevem,“ vysvětluje Jindřich Chlapek. V porostech se v době před realizací projektu nacházeli pouze staří jedinci jeřábu, kteří postupně odumírají. Přirozené zmlazení na části území sice nechybělo, ale jeho odrů-

tání bylo trvale potlačováno zvěří. „Obdobný problém co do kontinuity populací byl identifikován u javoru kleny, který je také nedílnou součástí horského smrčkového lesa. Absence těchto druhů dřevin, které tvoří přirozenou součást horských lesních ekosystémů a v určitých fázích vývoje lesa jim dominují, se nepříznivě projevuje na jejich stabilitě a resilienci a celkově na biologické rozmanitosti,“ doplňuje.

Samostatným a nesmírně zajímavým fenoménem v celkovém fungování pradědské národní přírodní rezervace je pak dynamika návštěvnosti území a volnočasových aktivit, které se neustále ve své struktuře, objemu, a tedy i působení na přírodu vyvíjejí.

Postupující degradace alpínských trávníků a palčivá problematika vlivu neúnosných stavů spárkaté zvěře na horské lesní ekosystémy společně s nedostatkem terénních pracovníků v turisticky tak velmi exponovaném území, jakým je národní přírodní rezervace Praděd, byly primárním impulzem k podání žádosti o dotaci na projekt, který by situaci řešil. Přirozeně tak vyvstaly tři pilíře, na jejichž základech se podoba projektu utvářela.

„Potřeba komplexního řešení problémů ochrany přírody doutnala na AOPK ČR, Správě CHKO Jeseníky, již nějakou dobu před podáním návrhu projektu. Důležitým spouštěčem byly opakované diskuse s Leošem Burešem, nestorem jesenické ochrany přírody, který často přicházel s konstruktivní kritikou práce Správy CHKO Jeseníky,“ vzpomíná Jindřich Chlapek. ▶

Foto: Miroslav Havira

Na Pradědu se nachází horský smrkový prales s hodnotnými lesními porosty, v nichž se vyskytují například stromy s chudovitými kořeny.

► Při přípravě projektu se podle jeho slov vycházelo ze všech dostupných studií a expertíz upozorňujících na zhoršující se stav hlavních předmětů ochrany národní přírodní rezervace Praděd a bezprostředně navazujícího území. Důležitým zdrojem informací byla přímá zkušenost spolupracujících externích odborníků i pracovníků Správy CHKO Jeseníky.

„Samotná příprava projektu byla zajímavá a vlastně zábavná, poněkud časově náročnější byl proces projednávání a schvalování projektu, který zabral asi dva roky,“ podotýká, když se dnes ohlíží zpět. „Následná realizace, až na počáteční potíže s dodavatelem sečení, už proběhla v zásadě hladce. Třešnickou na dotu byla odborná konference k 50. výročí CHKO Jeseníky v roce 2019, rovněž podpořená z tohoto projektu, kdy byly prezentovány dílčí výsledky a celkové principy projektu odborné veřejnosti a představitelům samospráv a spolků,“ dodává.

Na realizaci projektu, který probíhal v letech 2016–2023, se podílel široký tým lidí zastoupený nejméně pěti pracovníky Správy CHKO Jeseníky a jedním projektovým manažerem na ústředí AOPK ČR. „Mimoto se do projektových aktivit dle potřeby více či méně zapojovali i další kolegové,“ popisuje.

Projekt ošetřoval několik aspektů péče o jesenickou přírodu

Projekt byl zaměřen na obnovu cenných biotopů alpského bezlesí v podobě opakovaného sečení degradujících vysokohorských trávníků zarůstajících borůvkou a narušení souvislého travního drnu s cílem umožnit šíření vzácných a konkurenčně slabých druhů rostlin alpského bezlesí. Dalšími klíčovými cíli bylo vnašení chybějících dřevin do horských lesů.

„Byla vytvořena ohniska plodících jedinců jeřábu ptačího a javoru kleny, která umožní jejich další přirozené šíření do okolních porostů a tím zvýšení podílu v lesním ekosystému. V případě jeřábu pta-

čího projekt zahrnuje ochranu stávající přirozené obnovy pomocí oplocenek, jejichž další parametry jsou přizpůsobeny drsnějším klimatickým i terénním podmínkám. Na vhodných místech, kterými jsou dostatečně velké porostní mezery nebo plochy po narušení větrem, byly vysazeny sazenice jeřábu ptačího v různých množstvích do bioskupin i jednotlivě. Vysazen byl i javor klen coby dřevina nejčastěji rostoucí na humózních vlhčích půdách s vyšším podílem skeletu kolem terénních depresí a v úžlabinách, přičemž tyto stromky jsou před zvěří zabezpečeny individuální ochranou,“ přibližuje.

V neposlední řadě se projekt cíleně zabýval zlepšením komunikace s návštěvníky NPR Praděd. Dva pracovníci přímo v terénu návštěvníkům vysvětlovali důvody přísné ochrany území rezervace. Bylo

vytisknuto několik typů letáků a vydány dvě publikace o horských lesích a alpském bezlesí Jeseníků. Důležitou součástí bylo i průběžné komplexní hodnocení výsledků projektu a odezvy alpských biotopů na prováděná opatření na poli pedologie, botaniky a zoologie a sběr dat o struktuře, vývoji, biodiverzitě a historii starých lesních porostů.

Klíčový přínos projektu spočívá podle Jindřicha Chlapka v konkrétních dosažených výsledcích, kterými jsou 25 hektarů obnovených vysokohorských trávníků, více než 6000 vysazených stromků ochráněných před zvěří 6,1 km oplocenek a 1150 stromků chráněných individuálními oplůtky a tisíce oslovených návštěvníků přímo

SOUČASNÝ MONITORING JE PODKLADEM PRO BUDOUCÍ PÉČI

Kromě praktických managementových opatření byl součástí projektu sběr dat o lesních ekosystémech pro potřeby plánování další péče. Jednalo se zejména o dendrochronologické a dendrometrické analýzy zaměřené na nejcennější partii horských smrčín. Výzkumné aktivity se zaměřovaly na tři základní cíle. Prvním bylo pomocí letokruhové analýzy popsat historii vzniku vybraných pralesovitých porostů na nově založených výzkumných plochách. To zahrnovalo také sběr dat o dendrometrických veličinách, množství tlejícího dřeva, množství a struktuře obnovy, podílu živých a odumřelých stromů s cílem popsat prostorovou strukturu porostů a identifikovat některé pralesovité charakteristiky.

Druhý cíl byl zaměřen na analýzu vývoje porostů v čase. Spočíval v opětovném přeměření výše uvedených dendrometrických veličin na výzkumných plochách po pěti letech. Na každé z ploch zároveň proběhl jednorázově sběr údajů o bioindikacích skupinách organismů – mechrosty, lišejníky, lignikolní houby a saproxylicí brouci. Cílem třetí části pak bylo zjistit aktuální distribuci jednotlivých druhů dřevin v rámci vybraných vegetačních stupňů zdejšího ekosystému.

Pomocí získaných výsledků byla a nadále budou definována vhodná managementová doporučení reflektující aktuální stav a historii horských lesů. I když se v případě založení nových výzkumných ploch jedná o prvotní sběr dat, jde vedle identifikace pralesovitých znaků a znalosti o věkové struktuře o důležitý základ pro srovnání vývoje lesa v čase a prostoru při jejich opětovném zaměření v budoucnu.

v terénu i prostřednictvím publikací a letáků, ale také ve změně myšlení a přístupu k péči o alpské bezlesí i k horským lesům a naučení se projektového uvažování a pracovních principů na Správě CHKO Jeseníky. „A skutečnost, že celá tato zkušenost byla nakonec převážně pozitivní a smysluplná, se odrazila v přípravě dalšího, navazujícího rozsáhlejšího projektu,“ připomíná. Součástí uskutečněného projektu byl i podrobný monitoring stavu lesů a vysokohorského bezlesí a právě z něho získané zkušenosti a poznatky expertů Agentura ochrany přírody a krajiny ČR využila při přípravě tohoto navazujícího projektu, který by měl zajistit pokračování aktivní péče o vysokohorské bezlesí či vybrané partie horských lesů až do roku 2029.

„Víme, že to, zda se skutečně podaří jedinečnou jesenickou přírodu ochránit, záleží hlavně na lidech. Na těch, kteří tu žijí, i na těch, kteří sem jezdí. Právě proto se naši dva terénní pracovníci neustále pohybovali na frekventovaných turistických trasách, kde návštěvníky seznamovali se zdejšími krásami i s pravidly bezpečného a ohleduplného chování na horách. Počty lidí, kteří do hor míří, rostou a je potřeba s nimi komunikovat,“ dodává k situaci na Pradědu Vít Slezák z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

„Je dobré, že ochrana přírody se neuzavírá do sebe. Projekt nebyl zaměřen jen na obnovu zdejší jedinečné přírody, ale věnoval velkou pozornost právě i práci s návštěvníky. Bez spolupráce s lidmi – turisty i místními – není totiž přírodu možné dlouhodobě a efektivně chránit,“ přidává se Jindřich Chlapěk. ●

Foto: Radek Štenel

Územím rezervace na Pradědu procházejí dvě naučné stezky. Bílá Opava vede návštěvníky nejkrásnějším jesenickým údolím, kde překonává zářezy horských bystrin po dřevěných visutých chodnicích, zatímco Velká kotlina provází přírodními ději ledovcového karu.

► Návrat jesenických alpských trávníků

Jesenické horské hole byly v uplynulých staletích mimo jiné využívány pro pastvu dobytka a sklizení sena. Právě díky tomu se na nich patrně mohly rozšířit některé druhově bohaté typy vegetace s celou řadou vzácných a ohrožených druhů rostlin. Se sklizením sena na horských holích se definitivně přestalo krátce po druhé světové válce v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva, poslední krávy z jesenických holí zmizely ještě o několik let dřív.

Od té doby se až donedávna nikde v Jeseníkách na holích nehošpodařilo, a tak pomalu docházelo ke změnám ve struktuře a postupně i v druhovém složení rostlinných společenstev holí. Ty ve svém důsledku vedly k významnému snížení jejich druhové diverzity, zejména u cévnatých rostlin a některých skupin bezobratlých. Typickým projevem probíhajících změn bylo rychlé šíření borůvky na úkor alpských trávníků a zároveň snižování celkového počtu druhů zastoupených ve zbytků trávníků.

Konkrétnější představou poskytl srovnání map vegetace Velké kotliny z roku 1974 a 2009, kdy došlo k nárůstu porostů borůvkví o téměř 120 %, a to právě na úkor dřívě druhově bohatých trávníků. Vedle změny plošného zastoupení jednotlivých

typů vegetace došlo také k dramatickým změnám v jejich struktuře a druhovém složení. Například smilkové trávníky za tu dobu ztratily 40 % druhů, které v nich ještě před 35 lety rostly.

O možnostech obnovení hospodaření v jesenickém bezlesí se začalo uvažovat až někdy okolo roku 1990, kdy byly založeny první trvalé experimentální čtverce, na kterých se vliv sečení na subalpské trávníky sledoval. Sledování prokázalo jednoznačně pozitivní vliv hospodaření na strukturu a druhovou diverzitu cévnatých rostlin, proto se postupně začalo také s kosením dalších částí zbytků trávníků. Vedle kosení byla na některých místech obnovena i pasiva skotu a ovčí.

Pozitivní změny, které hospodaření subalpskému bezlesí Jeseníků přináší, a tedy i logická snaha o rozšíření hospodaření na větší plochu, vedly až k zařazení péče o vysokohorské trávníky do projektu hrazeného z OPŽP. Jedním z jeho cílů bylo právě zamezit další expanzi borůvky do zbytků trávníků a tyto plošně skutečně již jen nevelké zbytky, navíc fragmentované souvislými porosty borůvky a biky, postupně rozšířit a tam, kde je to možné, je vzájemně propojit. Vybrané lokality se proto začaly

ručně (tím je míněno křovinořezem) sekat mozaikovitým sečením, a to jak v čase, tak v prostoru, se zaměřením na potlačení nežádoucích expandujících dominant.

Výsledkem této části projektu je současných 25 hektarů, jež představují 2% plochy bezlesí v pradědské části Jeseníků, s obnovenými mozaikami různých typů trávníků se zastoupením životaschopných populací významných a vzácných druhů rostlin a postupně řidnoucí nízké (kosené a zmlazující) borůvky nebo biky. Do ploch s vysečenou borůvkou či bikou by se pak měly postupně dostávat další druhy z navazujících trávníků. Po ukončení projektu se předpokládá každoroční sečení v rozsahu cca 5–6 ha, které by mělo být pro udržení druhově pestrých trávníků dostatečné.

Důležitý zdroj informací pro rozhodování o dalším přístupu k péči o území přinese podrobné sledování odezvy prováděných opatření v podobě monitoringu vegetace, vybraných druhů rostlin a skupin bezobratlých a základních charakteristik půdního prostředí. Samostatnou částí pak bude opakované mapování alpské hranice lesa po dvaceti letech, monitoring sukcesních procesů při této hranici a pořízení detailních leteckých snímků vybraných partií území. ●

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
52	Protipovodňová opatření Přírodě blízká a protipovodňová opatření i projekty pro retenci srážkové vody. Pro vybrané ITI aglomerace	31. 3. 2025	427 000 000 Kč
53	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	31. 3. 2025	33 000 000 Kč
54	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	31. 3. 2025	173 000 000 Kč
55	Svoz a zpracování odpadu ITI projekty svozu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	31. 3. 2025	632 000 000 Kč
56	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	31. 3. 2025	237 000 000 Kč
57	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	31. 3. 2025	236 000 000 Kč
58	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	31. 3. 2025	214 000 000 Kč
67	Průzkum kontaminace životního prostředí Projekty průzkumu rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení	29. 4. 2025	150 000 000 Kč
68	Předcházení vzniku odpadu, svoz a jeho zpracování RE-USE centra, kompostéry, výstavba a modernizace sběrných dvorů, doplnění a zefektivnění systému odděleného sběru/svozu	30. 5. 2025	400 000 000 Kč
70	Podpora povodňové operativy Povodňové operativy, zvyšování povědomí obyvatel o povodňovém riziku a zvyšování resilience citlivých objektů před povodněmi	30. 4. 2025	60 000 000 Kč
72	Ekologické zátěže Sanace nejmázejší kontaminovaných lokalit	14. 11. 2025	500 000 000 Kč
73	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Určena je pro méně rozvinuté regiony	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
75	Preventivní opatření proti povodním a suchu Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby	28. 2. 2025	100 000 000 Kč
77	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (méně rozvinuté regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	30. 6. 2025	200 000 000 Kč
78	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (přechodové regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	30. 6. 2025	200 000 000 Kč
79	Budování infrastruktury potravinových bank Podpora potravinových bank na celém území ČR	4. 1. 2027	50 000 000 Kč
80	Migrační koridory pro živočichy Zprůchodnění migračních překážek pro suchozemské i vodní živočichy	30. 6. 2025	80 000 000 Kč
82	Ochrana půdy Zavádění půdoochranných technologií	30. 6. 2025	60 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
9	Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech Přírodě blízké vodní prvky, vegetační a krajinné prvky, sídelní zeleň a další opatření	9. 5. 2025	100 000 000 Kč
10	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcenější části přírody a krajiny Péče o přírodní stanoviště a chráněná území, omezení invazních druhů, návštěvnická infrastruktura	9. 5. 2025	200 000 000 Kč
11	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny, zpracování plánu ÚSES	9. 5. 2025	100 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – PLÁNOVANÉ

	Číslo výzvy a opatření	Zahájení příjmu	Alokace
81	Výstavba nových veřejných budov (pasivní nebo plusové budovy) Výzva je určena pro ITI Pražské metropolitní oblasti (vyjma území hl. města Prahy) a ITI Jihlavské aglomerace	2. 4. 2025	136 000 000 Kč

Společnosti Kaufland a Lidl podporují zálohování a budou na něj připraveny

Při příležitosti lednové návštěvy ministra životního prostředí Petra Hladíka ve společnostech Kaufland a Lidl byly představeny průběžné výsledky dvouletého pilotního projektu na zpětný odběr nápojových PET lahví a plechovek.

Programy zaměřené na edukaci zákazníků a jejich zkušenosti se systémem se osvědčily. Probíhající přípravy na budoucí zálohový systém v Česku tak vychází jak z výsledků projektu, tak ze zkušeností obou obchodních řetězců se zálohováním v zahraničí.

Ministr Hladík se v pražských pobočkách společností Kaufland ČR a Lidl ČR setkal s generálními řediteli a také s vedoucími pilotních projektů na zpětný odběr nápojových lahví. Výsledky ukazují úspěšnou zkušenost se systémem a také pozitivní reakce zákazníků, kteří dobrovolný systém během prvních dvou let využili.

„Zavedení zálohového systému PET a plechovek v Česku je zásadním krokem k posílení recyklace a udržitelného nakládání s odpady. Kaufland podporuje vytvoření férového a efektivního systému, který bude přínosný pro všechny – od výrobců přes retail až po zákazníky. Zároveň zdůrazňujeme nutnost dostatečné a důkladné přípravy a harmonizace se všemi klíčovými partnery, aby systém plnil svůj účel dlouhodobě a jeho spuštění mělo hladký průběh,“ uvádí vedoucí pilotního projektu společnosti Kaufland Filip Šlampa.

„Jsem rád, že tyto obchodníky vyzkoušeli pilotní projekt na zpětný odběr PET lahví a plechovek, který v posledních dvou letech testovali. Těší mě, že jsou výsledky projektu pozitivní a zároveň představují pozitivní zkušenosti zákazníků, kteří ho vyzkoušeli. Dvouletý projekt ukázal, že to funguje. Sám jsem s lidmi u zkušebních zálohovacích automatů v minulosti několikrát hovořil a dostal jsem od nich z velké většiny pozitivní zpětnou vazbu na systém. Věřím, že tyto výsledky budou pozitivním signálem i pro další obchodníky v Česku,“ řekl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Společnost Lidl dlouhodobě podporuje zálohování jako klíčovou součást moderního přístupu k recyklaci.

Chceme se inspirovat nejlepšími zkušenostmi z jiných zemí a současně se vyhnout chybám v implementaci. Zkušenosti z jiných zemí, jako je Slovensko, potvrzují, že 98 % zálohovaných obalů se vrací prostřednictvím velkých obchodů. Lidl proto v Česku podporuje zavedení zálohového systému, který bude reflektovat tuto klíčovou úlohu retailu a zároveň umožní efektivní logistiku i transparentní provoz. Správně nastavení systému je klíčové pro jeho dlouhodobý úspěch,“ říká Martin Molnár, jednatel společnosti Lidl ČR.

VÝSLEDKY PRŮZKUMU MŽP A ADAstra LAB

Sledovalo se sto PET lahví odevzdaných do žlutých kontejnerů na různých místech České republiky. Experiment ukázal, že ze všech prodaných PET lahví má reálnou šanci na recyklaci jen každá druhá (58,9 %). A to ještě za předpokladu, že i všechny PET lahve, které se dostanou ke třídíčkám, budou odeslány do recyklačních center, a ne k energetickému využití. Ze zjištěných dat vyplynulo, že 39,6 procenta PET lahví po třech měsících končí v třídírně odpadů nebo sběrném dvoře. Do recyklačního centra se dostane 19,3 procenta z vytříděných lahví, 11,8 procenta putuje na skládku a zbylých 4,3 procenta na jiná místa, například louku, parkoviště u soukromého domu či okolí benzínové čerpací stanice. Téměř každá desátá PET lahev skončí v zahraničí, v případě experimentu nejčastěji k recyklaci na Slovensku či ve Francii.

Pilotní, testovací projekt zpětného odběru nápojových PET lahví a plechovek spustily společnosti Kaufland a Lidl 23. února 2023 a v tuto chvíli funguje celkem v šestnácti vybraných prodejnách obou společností. Od startu projektu k dnešnímu dni se v obou společnostech vybralo více než 1,4 milionu obalů. Kaufland a Lidl dlouhodobě usilují o snížení množství plastů používaných ve výrobě i ve svých prodejnách. Důraz na odpad jako znovu využitelný materiál je pevnou součástí strategie REset Plastic těchto společností. Cílem pilotního projektu je, aby si zákazníci mohli tento systém „nanečisto“ vyzkoušet předtím, než vstoupí v platnost.

Asi 70 % zákazníků nemá problém uskladňovat doma nesešlápnuté obaly

Zpětná vazba od zákazníků Kauflandu a Lidl je veskrze pozitivní. Na základě zákaznické ankety bylo zjištěno, že až 37 % zákazníků vrací nápojové obaly jednou týdně a 13 % dokonce častěji. Další zajímavou informací z ankety je, že 70 % zákazníků neshledává problém s uskladněním nesešlápnutých nápojových obalů předtím, než je odnesou vrátit do prodejny. Asi 71 % našich zákazníků uchovává nápojové obaly v domácnosti (např. v komoře, v předsíni, v kuchyni, na balkoně) a 29 % zákazníků v nebytových prostorech (ve sklepech, v garáži).

Zálohování je jedním z kroků k cirkularitě materiálů. Češi jsou dobří v třídění plastu, ale třídění není recyklace. „V Česku se vytřídí přibližně 75 % PET lahví a jen 27 % plechovek. Z toho ale 25 tisíc tun PET lahví a 11 tisíc tun hliníku skončí na skládkách, ve spalovně či v přírodě. Cena tohoto materiálu je zhruba 500 milionů korun, o které jako společnost každý rok přicházíme. Tomu chceme zabránit a díky zálohovacímu systému vyrobit ze starých nápojových PET lahví a plechovek lahve nové,“ doplnil ministr životního prostředí Petr Hladík. Zálohový systém se osvědčil již v sedmácti zemích v Evropě a další se na něj připravují. ●

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍŤ

STÁTNIHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM NIC NEUNIKNE!

X – denně nejnovější výzvy, novinky, akce a zprávy z oboru
LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky
youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...
Instagram – akce, aktuality a úspěšné projekty

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
1/2022	Zelená stuha Obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ – zeleň, obnova a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů...	1. 4. 2025	21 000 000 Kč
NPO 1/2024	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství a administrativní podpora pro žadatele v rámci NZÚ Light	31. 12. 2025	400 000 000 Kč
2/2024	Pakt starostů a primátorů pro klima a energii Příjemce podpory musí být již před podáním žádosti registrován v oficiální databázi signatářů Paktu starostů a primátorů	28. 2. 2025	15 000 000 Kč
3/2024	Emise ze stacionárních zdrojů Technologie ke snížení emisí těžkých kovů a pachových látek	5. 5. 2025	30 000 000 Kč
4/2024	Ekologická likvidace autovraků Poskytnutí podpory za komodity odevzdané v roce 2024	31. 3. 2025	50 000 000 Kč
5/2024	Výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích Zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma	31. 12. 2026	95 000 000 Kč
10/2024	Programy zlepšování kvality ovzduší Podpora personálních kapacit na podporu realizace Akčního plánu	28. 2. 2025	20 000 000 Kč
	Obnova infrastruktury pro ŽP po povodni 2024 Obnova vodohospodářské infrastruktury i dočasná opatření pro nakládání s odpadními vodami a zajištění pitné vody v obcích zasažených povodní po 12. 9. 2024	31. 3. 2025	2 000 000 000 Kč
	Pomoc domácnostem po povodni 2024 Dotace průměrným paušálem 40 tis. Kč na jednu domácnost. Konkrétní výši podpory jednotlivým domácnostem stanoví obec	28. 2. 2025	1 000 000 000 Kč
13/2024	Krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících vegetačních prvků a struktur, včetně opatření proti vodní a větrné erozi, či odstranění negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
14/2024	Ochrana ozonové vrstvy a klimatického systému Snížení pravděpodobnosti vypouštění fluorovaných skleníkových plynů a látek poškozujících ozonovou vrstvu Země do ovzduší	31. 12. 2025	30 000 000 Kč
15/2024	Péče o krajinné prvky Péče o vybrané krajinné prvky evidované v LPIS jako ekologicky významné prvky	31. 3. 2026	100 000 000 Kč
16/2024	Podpora obcí v národních parcích Vybavenost a infrastruktura pro potřeby obyvatel a návštěvníků národních parků	29. 8. 2025	150 000 000 Kč
18/2024	Institucionální rozvoj ekocenter Environmentální výukové programy a akce pro žáky a studenty, vzdělávací programy pro veřejnost a osvětové programy	17. 4. 2025	220 000 000 Kč

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
ENERG ETS 1/2024	Modernizace zdrojů, technologií a zařízení v průmyslu v EU ETS Modernizace zdrojů energie a výrobních a zpracovatelských technologií v průmyslu	30. 6. 2025	15 000 000 000 Kč
PUBGRID 1/2024	Modernizace veřejného osvětlení Obnova a modernizace soustav veřejného osvětlení v obcích na území národních parků	28. 2. 2025	230 000 000 Kč
TRANSGov 1/2024	Modernizace dopravy (I. kolo) Energetické úspory osobní železniční dopravy formou pořízení nových železničních vozidel. První kolo výzvy slouží k výběru úspěšných projektových záměrů	31. 3. 2025	15 000 000 000 Kč
GREENGAS 1/2024	Obnovitelná plynná a kapalná paliva Instalace nových elektrolyzérů výroby vodíku a akumulaci elektrické energie do vodíku	30. 6. 2025	3 000 000 000 Kč
ENERGCom 1/2024/FN	Vytvoření fondu na poskytování úvěrů pro podnikatelský sektor Finanční nástroj v podobě fondu poskytujícího zvýhodněné úvěry na zlepšení energetické účinnosti a snižování spotřeby energie v budovách a modernizaci energetických, výrobních či zpracovatelských zařízení v podnikatelském sektoru	15. 4. 2025	481 180 000 Kč

Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 19	Řemeslné inkubátory	30. 6. 2025	50 000 000 Kč
ULK / 20	Podpora vzniku řemeslných dílen	30. 6. 2025	300 000 000 Kč
MSK / 21		30. 6. 2025	200 000 000 Kč
KVK / 25	Obnova území – příroda a krajina	30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 26	Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	30. 6. 2025	90 000 000 Kč
MSK / 27		30. 6. 2025	225 000 000 Kč
KVK / 28	Obnova území – infrastruktura	30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 29	Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
MSK / 30		30. 6. 2025	275 000 000 Kč
KVK / 31	Vzdělávání ve firmách	30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 32	Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
MSK / 33		30. 6. 2026	600 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěr transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry Národní rozvojové banky na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	1 800 000 000 Kč
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
ULK / 58	Posílení sociální stability v Ústeckém kraji	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
KVK / 59	Výzva pro obce na podporu vzdělávání a zaměstnanosti mladých lidí	30. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 60	Kulturní a kreativní centra Rekonstrukce či rozšíření kreativního centra, nákup vybavení	28. 2. 2025	250 000 000 Kč
KVK / 62	Zájmové vzdělávání a osvěta	31. 12. 2025	25 000 000 Kč
ULK / 63	Vzdělávací a osvětové programy související s klimatickou změnou a možností adaptace regionu	31. 12. 2025	25 000 000 Kč
MSK / 64		31. 12. 2025	25 000 000 Kč
KVK / 65	Infrastruktura pro další vzdělávání	13. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 66	Výzva navazuje na podporu z IROP a doplňuje ji širší nabídkou podpory např. pro domy přírody, ekocentra, střediska volného času, domy dětí a mládeže a další	13. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 68	Podpora výzkumu a vývoje v Ústeckém kraji Posílení výzkumné kapacity vědeckých pracovišť a zvýšení kvality vědeckých týmů	1. 9. 2025	800 000 000 Kč
KVK / 70	Podpora regionálního školství	30. 6. 2025	220 000 000 Kč
ULK / 71	Podpora zejména škol s nejvyšším poměrem žáků ze znevýhodněného prostředí	30. 6. 2025	320 000 000 Kč

Odebírejte **Prioritu** v elektronické podobě!

Spotřebujeme **méně** papíru, nafty a energií

Dostanete ji **hned** v den vydání

Přistane vám **do e-mailu**

priorita.cz

Foto: archiv SFŽP ČR

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Pohořelice: Plocha veřejné zeleně

Město nechalo upravit veřejně přístupné plochy podél koryta Šumického potoka a pomoci dosadby a úpravy terénu výrazně zvýšilo biodiverzitu lokality. Vznikla plocha veřejné zeleně, která zpřijemňuje prostředí zejména obyvatelům sousedících bytových domů.

Celkové způsobilé výdaje
1 397 947 Kč
Dotace z EU
838 768 Kč

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech
Název projektu: Šumický potok Pohořelice – úprava okolí
Kraj: Jihomoravský
Okres: Brno-venkov
Příjemce podpory: město Pohořelice
Ukončení projektu: 30. 6. 2024

Foto: archiv SFŽP ČR

Košátky: Vodovod

V obci nechali vybudovat nový vodovod. Nová liniová stavba řeší napojení obyvatel obce na dostatečný zdroj pitné vody odpovídající požadavkům na její kvalitu. Zajistí stabilní zdroj vody, který neovlivňuje místní klimatické podmínky a kvalitu podzemní vody.

Celkové způsobilé výdaje
19 075 398 Kč
Dotace z EU
12 160 566 Kč

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.2 – Zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství
Název projektu: Vodovod v obci Košátky
Kraj: Středočeský
Okres: Mladá Boleslav
Příjemce podpory: obec Košátky
Ukončení projektu: 30. 9. 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Brno: Přírodní zahrada mateřské školy

Ve školce Adélka v Brně-Kohoutovicích mají děti krásnou novou zahradu. Úpravy se týkaly zahrady o ploše přes 3 000 metrů čtverečních. Zahrada slouží pro lepší environmentální vzdělávání.

Celkové způsobilé výdaje
302 498 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
257 123 Kč

Podoblast podpory: 6.1.C – Rekonstrukce a vybavení center ekologické výchovy, učeben a jiných zařízení pro účely EVVO („Přírodní zahrady“)
Název projektu: Environmentální vzdělávání v MŠ Adélka
Kraj: Jihomoravský
Okres: Brno-město
Příjemce podpory: MŠ Adélka, Brno
Ukončení projektu: květen 2024

Foto: archiv SFŽP ČR

Halenkovice: Stromová kaple

V obecní části Kržle roste stromová kaple sestávající z javorů, ke které vede nově vysazená lipová alej. Doprovodnou výsadbu tvoří hrušně obecné. Všechny vysazené stromy patří mezi dlouhověké dřeviny a původní druhy. Celkem bylo vysazeno 34 stromů.

Celkové způsobilé výdaje
169 919 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
169 919 Kč

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích
Název projektu: Vybudování stromové kaple s přístupovou alejí
Kraj: Zlínský
Okres: Zlín
Příjemce podpory: Olga Vyčáňková
Ukončení projektu: prosinec 2024

OPERAČNÍ PROGRAM SPRÁVEDLIVÁ TRANSFORMACE

Bohumín: Konektivita školy

Škola modernizovala IT zázemí školy. Předmětem projektu bylo zajištění vnitřní konektivity a dodávky IT zařízení.

Celkové způsobilé výdaje
3 273 079 Kč
Dotace z EU
2 782 117 Kč

Název projektu: Konektivita při ZŠ T. G. Masaryka Bohumín-Pudlov
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Karviná
Příjemce podpory: ZŠ T. G. Masaryka Bohumín-Pudlov
Ukončení projektu: červen 2024

Foto: ZŠ T. G. Masaryka

Karviná: Dvě učebny

Ve střední zdravotnické škole byly modernizovány a vybaveny dvě multimediální učebny zaměřené na formální vzdělání v oblasti práce s digitálními technologiemi. Byly vybaveny novým nábytkem a pořídila se audiovizuální a výpočetní technika.

Celkové způsobilé výdaje
2 501 076 Kč
Dotace z EU
2 125 914 Kč

Název projektu: Rozvoj digitálních kompetencí
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Karviná
Příjemce podpory: Střední zdravotnická škola, Karviná
Ukončení projektu: prosinec 2024

Foto: SZŠ Karviná

MODERNIZAČNÍ FOND

Soběslav: Fotovoltaika na výrobním závodě

Instalace střešní fotovoltaické elektrárny na dva různé objekty s využitím monokrystalických panelů doplněných o akumulaci vyrobené energie za účelem jejího maximálního využití v provozu společnosti.

Celkové způsobilé výdaje
20 134 666 Kč
Dotace z ModFondu
6 578 506 Kč

Název projektu: FVE Impregnace Soběslav
Kraj: Jihočeský
Okres: Tábor
Příjemce podpory: Impregnace Soběslav, s. r. o.
Ukončení projektu: červenec 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

Valašská Bystřice: Panely na školu

Vybudování fotovoltaické elektrárny s akumulací energie na střeše základní školy, která zajistí snížení celkové energetické náročnosti. Součástí projektu byla i vynucená rekonstrukce střechy, projektová příprava a energetický management.

Celkové způsobilé výdaje
3 092 167 Kč
Dotace z ModFondu
2 319 125 Kč

Název projektu: FVE pro obec Valašská Bystřice – základní škola
Kraj: Zlínský
Okres: Vsetín
Příjemce podpory: obec Valašská Bystřice
Ukončení projektu: říjen 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

DAISUGI

Foto: Shutterstock / H. Tanaka

Je možné získávat dřevo, aniž bychom káceli stromy? Když se podíváme na to, jakou rychlostí z planety mizí obrovské plochy lesních porostů, nabízí se odpověď, že to možné není. A přitom je. První zmínky o japonském umění pěstování a sklizně dřeva daisugi, praktikovaném v prefektuře Kjótó tak, že k vytěžení dřeva není zapotřebí pokácet celý strom, pocházejí již ze čtrnáctého století. Od té doby je daisugi japonskými mistry dále a dále zdokonalováno.

Japonsko je při pohledu zvenčí vnímáno jako země, kde přetrvává a živě se praktikuje mnoho starodávných a tradičních technik a řemesel. Uvědomují si to i samotní Japonci. Je jim jasné, že pokud o ně nebudou pečovat, zmizí. A spolu s nimi i to, jak ovlivňují okolní svět.

Naopak, pokud budou svá stará moudra a umění udržovat, budeme se od nich moci i nadále učit a inspirovat se jimi. Daisugi je jednou z možností trvale udržitelné péče o les. Nabízí způsob živobytí, ale je také přínosem pro biodiverzitu každého místa, na kterém je praktikováno.

Legenda vypráví

Celý ten příběh není vůbec nový, obrovské množství dřeva jsme nezačali potřebovat

teprve nedávno. Naopak. Přímou v Japonsku, kde mají velikou oblibu v dřevěných stavbách, se už ve čtrnáctém století ve městě Kitajama, 20 kilometrů severozápadně od Kjóta, museli zabývat tím, jakým způsobem budou dřevo pěstovat tak, aby ho byl stále dostatek.

Krajina okolo Kjóta je hornatá a kopce svažité a pěstovat stromy je tu obzvlášť obtížné. Ale poptávka po dřevě tu byla vždycky veliká. Stavěly se z něj domy a vyráběly nejrůznější předměty. Aby tyto nemalé nároky uspokojili, vyvinuli místní způsob pěstování dřeva, který se ve svém základu inspiroval zastříháváním větví stromečků bonsají.

Podle legendy si kvalit kitajamského dřeva cenil jeden přední kjótský čajový mistr a to časem vedlo ke vzniku techniky daisugi.

Daisugi je čítankový příklad trvale udržitelné praxe

Kromě toho, že zvyšuje výtěžnost i kvalitu samotného dřeva na každém hektaru, kde je praktikováno, umožňuje technika daisugi vytvořit kompletní lesní systém na jednom jediném stromě, což urychluje celý cyklus růstu a navyšuje množství dřeva, které je takový strom schopen vyprodukovat.

Nejlépe se dá daisugi popsat jako využití již existujícího stromu k pěstování stromů nových. Struktura daisugi stromu připomíná otevřenou dlaň, z níž vyrůstají desítky a někdy i stovky štíhlých rovných kmenů. Mateřský strom tak není nutné skácet a dřevo se sklízí každých zhruba dvacet let.

Říká se, že původní cedr, na němž bylo v Kitajamě daisugi poprvé založeno, stále

Světový les pokrývá více než 30 % povrchu zeměkoule a poskytuje přirozené zdroje jak pro životní prostředí, tak pro lidstvo. Zachytává obrovské množství oxidu uhličitého, vytváří rovnováhu, čistí vodu i vzduch a poskytuje živobytí mnohým. Během posledních třiceti let se plocha světového lesa zmenšila o území velké jako dnešní Libye.

roste. Jmenuje se Širosugi a bylo mu prý už několik set let, když se začalo s jeho úpravami pro potřeby trvale udržitelné těžby dřeva. Dal celé technice i jméno, pod kterým ji dnes všichni znají – daisugi doslova znamená „cedrová platforma“. Na takové platformě se dá pomocí daisugi vydatně těžit dřevo po dobu 200 až 300 let, než se výtěžnost začne snižovat. Je to neuvěřitelné, ale některé stromové základny, na nichž se dnes pomocí daisugi pěstuje, mají v průměru až 15 metrů.

Lepší metoda, lepší dřevo, lepší les

Umění daisugi se zrodilo v době, kdy byla vysoká poptávka po kitajamských cedrech, které poskytovaly čisté a rovné dřevo bez suků. Poptávka byla vysoká, ale chyběly semenáčky a země, kde by se stromy daly pěstovat. Právě daisugi pěstitelům dřeva umožnilo produkovat na mnohem menším množství kmenů a v kratším čase kvalitní tvrdé dřevo.

Kitajamské cedry se proezávají tak, aby vytvořily výhony, které budou vyrůstat přímo rovně nahoru z vytvořené platformy. Takové výhony jsou kulaté, rovné a známé jako taruki. Využití nacházejí především při stavbě střech tradičních japonských čajoven.

Celé roky růstu se výhony bedlivě sledují a udržují se rovné pomocí jakýchsi lešení vystavených z bambusových prutů a vyvazováním. Každé dva roky se ručně ořezávají, přičemž jsou jim ponechávány pouze horní větve, aby se docílilo bezchybného rovného růstu.

Vzhledem k tomu, že z takového cedru daisugi je možné sklízet dřevo každých dvacet let a mateřský strom žije několik stovek let, celkový objem vytěženého materiálu z jediné platformy je obrovský. A vzhledem k tomu, že stromy potřebujeme, aby pohlcovaly naše emise, zásobovaly nás kyslíkem a poskytovaly útočiště dalším druhům, je daisugi ideální metodou.

Umění daisugi se v Japonsku i ve světě těší velké podpoře. Jeho zastánci tvrdí, že takto získávané dřevo má o 200 % větší hustotu a pevnost, a navíc je o 140 % pružnější než dřevo cedru, který vyrostl běžným způsobem. Právě proto se lépe hodí na stavbu střeš.

Vytvořit les daisugi rozhodně není nic úplně jednoduchého. Vyžaduje to velkou dávku řemeslné zručnosti a trvá dlouhé roky, než se to podaří. Když se ale podíváme, jak takový les vypadá, a uvědomíme si jeho přínosy, musíme uznat, že stojí za všechnu tu námahu. ●

Daisugi, pollarding a coppicing

Japonsko ale není jedinou zemí, která má historii této techniky. Znali ji už starověcí Římané coby pollarding i staří Britové, kteří ji praktikovali pod názvem coppicing. Ano, je to vlastně kopcování, které známe i u nás díky permakulturnímu hospodaření, propagovanému už mnoho let Jaroslavem Svobodou.

„Stromy takto využívané mají díky neustálému navracení do mladého stadia delší životnost než běžně rostoucí stromy. Výhony z pařezu se stávají vlastně novými stromy, samotný pařez tedy postupně mizí a my pokaždé vytvoříme nový. Dřevo nám roste mnohonásobně rychleji než v běžném lese, protože využívá již rozsáhlé kořenové síť původního stromu, nemusí znova od mládí zakouřovat. Není tedy nutné sázet nové semenáčky a čekat, až vyrostou. Nikdy nedojde k erozi půdy úplným zabitím stromu a jeho kořenů.“

Díky pravidelnému prosvětlování spodních pater lesa kopcováním dosáhneme mnohem přirozenější skladby bylinné a keřové vegetace. Nahrazujeme tím přirozený prales, ve kterém vznikají světliny pádem starých stromů. V lese je úžasná komunikace bylinného patra, hmyzu, ptáků a zvířat. Všechny nepotřebné zbytky (listy, větve) zůstávají na místě a mění se zpět v půdu. Z lesa odvezeme jen dřevo, které doopravdy potřebujeme. Zkvalitňování půdy namísto její degradace je rozhodně na pořadu dne,“ říká k tomu náš průkopník vědomého zahradničení.

ECHO

Klášterec pořídil dvě elektroauta

Město Klášterec nad Ohří aktuálně realizuje projekt s názvem „Pořízení elektromobilů pro MěÚ Klášterec nad Ohří“, který je financován v rámci Národního plánu obnovy. Cílem projektu je snížit závislost městského úřadu na fosilních palivech a přejít k udržitelnějšímu způsobu dopravy. Pořízení dvou elektromobilů Škoda Enyaq zároveň přispěje ke snížení emisí skleníkových plynů a zlepšení kvality ovzduší ve městě. Tento krok představuje další významný posun k ekologickému a udržitelnému provozu městského úřadu, což je v souladu se strategií města na podporu zelených technologií a ochranu životního prostředí.

Rada Plzeňského kraje schválila vyhlášení dotačního titulu

Dotační program umožňuje požádat o peníze z krajského rozpočtu na spolufinancování vodohospodářských projektů sloužících především veřejné potřebě, takových, které jsou financovány například Ministerstvem zemědělství v rámci programů podpory opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody. Dále je zaměřen na podporu výstavby vodovodů a kanalizací a projektů podpořených z Operačního programu Životní prostředí pro období 2021–2027 a také některých výzev z Národního programu Životní prostředí.

V Chrudimi dobře funguje re-use centrum

Ve Chrudimi mají dobré zkušenosti s fungováním re-use centra, které dává lidem možnost využít věci, které pro jiné již ztratily hodnotu a byly určeny k vyhození. V Chrudimi jej provozují místní Technické služby. *„Velmi zajímavé je fungování re-use centra, díky kterému se daří řadě věcí určených původně k likvidaci, ale funkčních dát nový život a využití. Například v loňském roce se takto podařila tržba ve výši 855 tisíc korun, které putují na provoz městského útulku. Je to zcela jistě koncept, který je následováníhodný,“* řekl hejtman Pardubického kraje Martin Netolický. Hejtman se zajímal také o stav veřejného osvětlení ve městě, kde je 3 600 světelných bodů. Město na tři etapy řeší výměnu světel a snížení energetické náročnosti městského osvětlení.

► Hlavním zeleným městem Evropy pro letošní rok je Vilnius

Cílem města je dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2030 a fungují tu start-upy, které mu s tím pomáhají. Mnohé z nich se soustředí na to, aby negativní dopady života ve městě na životní prostředí byly co nejmenší.

Foto: Shutterstock/ DroneTop

Města patří všeobecně k největším znečišťovatelům životního prostředí: vyprodukují zhruba 75 % globálního množství emisí oxidu uhličitého. Uplynulý rok byl nejteplejším zaznamenaným rokem v historii měření a v kontextu čím dál tím rychleji se oteplující planety palčivě stoupá i potřeba tuto situaci velkoplošně řešit. Vilnius jde ostatním dobrým příkladem.

Město samotné oplývá jezery, přírodními monumenty, botanickými zahradami a krásnými parky, z nichž dva jsou dokonce státem chráněnými přírodními rezervacemi. Protékají tu řeky Neris a Vilnele, u nichž se nachází vilniuské Staré město, dýchající dědictvím mnoha rozličných kultur. Vědomi si toho, že s láskou jde všechno lépe, vyzdobili obyvatelé města jeden břeh řeky Neris nápisem „Milujeme vás“, kterému ze druhého břehu odpovídá nápis „My vás také milujeme“. Vypovídá to o tom, že místním lidem není lhostejné, jak se ve městě žije, a to v žádném ohledu. I proto tu v posledních letech vzniklo deset nových start-upů, které se zaměřují na to, jak si co nejrychleji poradit s klimatickou krizí.

Doprava ve městě

Zřejmě největší pozornost se upírá k sektoru městské dopravy a energetickým úsporám. V plánu je co nejdříve nahradit staré naftové autobusy hromadné dopravy novými stroji s vodíkovým pohonem. Vilniuská městská doprava se modernizuje až závratně rychlým tempem. Do velké míry za tím stojí nemalá podpora Taiwanu, s nímž Litva v posledních letech více a více utužuje vztahy. Právě z této podpory město získá finance na nákup 91 nových trolejbusů.

Podle údajů z roku 2022 mělo litevské hlavní město největší ekosystém sdílených automobilů. Ten nejenže významně pomohl zredukovat počet aut v ulicích a snížil tak ekologickou stopu města, ale především vyhověl nárokům doby na využívání čisté energie. Spark, platforma pro sdílení automobi-

lů, pak ke sdíleným spolujízdám ve Vilniusu nabízí možnost využívání elektromobilů.

Ještě k radikálnějšímu řešení dopravy ve Vilniusu se uchyluje iniciativa Walk15, velice oblíbená mezi environmentálně smýšlejícími obyvateli města. Nabádá, aby lidé městskou dopravu úplně vnechali, natož aby po městě řídili automobil, a namísto toho chodili prostě pěšky. Její příznivci, pohybující se po městě pomocí mobilní aplikace, tak pro lepší ekostopu města nachodili už přes 175 miliard kroků. Pokud by stejnou vzdálenost najezdili v autech, zamořili by zdejší vzduch 22 563 tunami oxidu uhličitého. Iničiátoři Walk15 tvrdí, že na jeden kilometr ujetý automobilem je zapotřebí pěti stromů, aby vstřebaly stejné množství oxidu uhličitého, které se během kilometrové jízdy dostane do vzduchu. V aplikaci si chodci proto

Vilnius je skutečným zeleným městem, obklopeným krajinou bohatou na lesy, kopce a údolí, a jeho centrem protéká několik řek.

Foto: Shutterstock/ Stefano Ember

Kromě toho, že byl vyhlášen zeleným hlavním městem Evropy, je Vilnius také prvním městem v Pobaltí, které se zapojilo do programu Evropské banky na obnovu a rozvoj zelených měst.

mohou vypěstovat pět virtuálních stromů za každý kilometr, který ujdou, a vidět tak skutečný dopad své snahy na životní prostředí.

„Vilnius je moderní, aktivní a živé město, kde se podněty obyvatelům, aby vystoupili ze svých automobilů a udělali tak něco pro své zdraví i náladu, staly jednou z velkých priorit,“ potvrzuje Vlada Musvydaitė-Vilčiauskė, zakladatelka a výkonná ředitelka Walk15. „Prostřednictvím naší aplikace mohou jak obyvatelé města, tak i jeho návštěvníci objevovat vzdělávací okruhy městem se zajímavým poslechovým či fotografickým komentářem. Lidé jsou podporováni, aby se na krátkých vzdálenostech městem pohybovali pěšky, a za nahozené kroky jsou jim následně nabízeny slevy v místních obchodech. Když chodí po městě pěšky, začínou přirozeně měnit své každodenní návyky, stávají se aktivnějšími, ekologičtějšími a – alespoň co se veřejného rozpočtu týče – také ekonomičtějšími,“ dodává.

Redukce odpadu coby způsob, jak snížit uhlíkové emise

O skládkách je známo, že do atmosféry uvolňují velké množství oxidu uhličitého, což přispívá ke globálnímu skleníkovému efektu. Ve Vilniusu proto vznikla další iniciativa, pojmenovaná Děk'ui. Jde o určená

stanoviště, kde lidé mohou zanechávat to, co je ještě v dobrém stavu, ale oni už to nepotřebují – oblečení, nábytek, knihy a podobně – a ostatní si to tam mohou zdarma vzít. Představitelé města si tento počín velmi pochvalují. Množství odpadu ve městě se prý výrazně zredukovalo a celkově se tu rozvinul trvale udržitelný přístup k životu.

Vinted, další litevská iniciativa, je největším online tržištěm v Evropě a má stejný

cíl jako Děk'ui, jen ve velkém. Něco přes 80 milionů uživatelů této platformy v Evropě a Severní Americe ji vyhledává právě proto, že dává přednost nákupu secondhandového zboží před novým. Podle Vinted se tím zákazníci vyhýbají produkci uhlíkových emisí, které by vznikaly při výrobě nových produktů, a jelikož doprava poté probíhá zasláním na pick-up pointy namísto kurýry na adresu bydliště, i na ní se ušetří 62 %.

Na stejnou notu se naladila i společnost Ovoko, která k prodeji nabízí vyhledávání použitých náhradních automobilových dílů a tím také snižuje množství odpadu, který by jinak skončil na skládce. Vzhledem k tomu, že výroba benzínového či naftového automobilu znamená kromě jiného také 5,6 tuny oxidu uhličitého v atmosféře, je i tato iniciativa, která omezuje nutnost vyrábět náhradní díly, velmi záslužná. ●

Vilnius, Viladecans a Treviso

O titul „nejzelenější hlavní město Evropy“ pro rok 2025 se ucházelo čtrnáct měst, hodnocených sedmičlenným týmem urbanistických expertů, přičemž do užšího výběru postoupilo pět měst.

Vítězství si litevský Vilnius, svými představiteli přezdívaný „nejzelenější město ve výrobě“, od poroty vysloužil za to, že na své cestě za městským životem ohleduplným k životnímu prostředí stojí nohama pevně na zemi a bere přitom ohledy na své obyvatele. Porota ocenila především opatření, ke kterým ve městě už přistoupila a aktivně je začlenila do každodenního života. Vilnius si za své iniciativy nepřijde zkrátka: na další rozvoj zelených trendů obdrží 600 000 eur.

Další titul udělovaný stejnou porotou pro menší města, European Gold Leaf 2025, obdrželo španělské Viladecans a italské Treviso. Každé z nich bude podpořeno částkou 200 000 eur na rozvoj svých environmentálních aktivit.

Byli jsme

Expozice MŽP a SFŽP ČR bodovala na výstavě Infotherma 2025

Výstava Infotherma je již téměř tři desetiletí místem, kde se setkávají přední výrobci, prodejci, montážní i servisní firmy a odborná veřejnost s cílem představit návštěvníkům výstavy novinky a směry, kam se ubírá moderní vytápění a stavby spojené s ekonomickým bydlením. Infotherma je věnována vytápění, úsporám energií a smysluplnému využívání obnovitelných zdrojů v malých a středních objektech. V České republice se jedná o významnou specializovanou výstavu, kde jsou zastoupeny evropské a světové značky výrobků a produktů, které jsou potřebné k tepelné pohodě našich domovů. V Ostravě nechyběl společný stánek Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí ČR, kde odborníci radili, jak získat podporu z dotačních programů Nová zelená úsporám, její Light verze či podprogramu Oprav dům po babičce, nebo Operačního programu Spravedlivá transformace. Konzultace s návštěvníky, ochota a znalosti našich odborníků byly klíčové pro úspěch expozice, která byla oceněna 1. místem v soutěži TOP expozice na veletrhu Infotherma 2025.

Mohli jste také navštívit semináře *Jak na úsporné bydlení?*

Všem děkujeme za účast a těšíme se na další setkání.

Pozvánky

VELETRHY

FOR PASIV 2025

6.–8. února 2025 / PVA Expo Praha, Letňany

Veletrh představuje novinky a technologie hned několika odvětví a zaměřuje se na pomoc s úsporami energií, úpravami bydlení či stavbou nízkoenergetických budov. Přináší také komplexní informace a možnost bezplatného poradenství s odborníky z mnoha odvětví. Veletrh každoročně klade důraz také na dotační poradenství, a proto nechybí mezi vystavovateli také Státní fond životního prostředí ČR. U jeho stánku se zájemci mohou zeptat na cokoliv, co se týká programu Nová zelená úsporám.

Veletrh pracovních příležitostí České zemědělské univerzity

27. února 2025 / Kruhová hala ČZU, Kamýcká 129, Praha 6 – Suchdol

Zajímáte se o ochranu životního prostředí a ekologii? Rádi byste se přidali k lidem, kteří zlepšují stav životního prostředí v České republice? Přijďte se k nám! Přijďte si s námi popovídat na akci, kterou pořádá Česká zemědělská univerzita. Stánek Státního fondu životního prostředí ČR najdete v Kruhové hale ČZU – stánek B3.

Proberte s námi možnosti a podmínky práce. Zjistíte mimo jiné i benefity práce ve státním sektoru. Průběžně hledáme zaměstnance v různých oborech, a to jak na juniorních pozicích, tak na manažerských postech.

KONFERENCE

Zelená infrastruktura

13. 3. 2025 / Česká zemědělská univerzita v Praze

Srdečně vás zveme na 11. ročník konference *K vybraným otázkám praktické ochrany přírody*, kterou pořádá AOPK ČR společně s Českou zemědělskou univerzitou, Fakultou životního prostředí. Tématem konference bude Zelená infrastruktura.

SEMINÁŘE

Pro moderní Česko

17. února 2025 / Boskovice

20. února 2025 / Jihlava

24. února / Přerov

Série seminářů, konferencí a talkshow věnovaných zelené modernizaci Česka, inovacím v oblasti obnovitelných zdrojů, energetické soběstačnosti a udržitelnosti pro města, obce i firmy pokračuje i v roce 2025. Chcete vědět více o rozvoji moderní energetiky, podpoře obnovitelných zdrojů, renovací budov, komunitní energetiky, agrovoltaiky a dalších řešení? Zúčastněte se některé z akcí konaných pod hlavičkou Pro moderní Česko.

Obnova území – Jak obnovit území zasažené těžbou?

20. 2. 2024 / Ostrava, Krajský úřad Ostrava, sál zastupitelstva

25. 2. 2024 / Most, Zasedací sál magistrátu města Most

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU